

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR · KVINNAN · OCH · HEMMET ·

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG

AXEL LUNDEGÅRD OCH HANS FRU I DERAS HEM I GRENNA. FOTO FÖR IDUN AF CALLA SUNDBECK.

ETT FÖRFATTARHEM I GRENNA.

I HELA Sveriges rike finns det icke mer än en enda stad, som utan att sticka af kunde vara belägen i Japan.

Nu må emellertid ingen föreställa sig att den, som skrifver dessa rader, varit i Japan. Långt därifrån. Hon har icke ens varit i alla Sveriges städer. Hon slår i alla fall ut detta påstående, och skulle någon komma och säga, att Sverige har flere sådana städer, skulle det bara göra hennes svenska hjärta en stor glädje.

Staden i fråga ligger vid vårt lands blåaste och klaraste sjö, en sjö, vars vatten är nästan lika lätt och genomskinligt som luft, en sjö, som alltid, äfven när den ligger slät och blank som en spegel, har små ständigt sjungande vågor vid stränderna, och som byter om lynne lika nyckfullt som mången annan firad skönhet. Nu vet läsaren, hvilken sjö jag menar. Det kan icke vara någon annan än Vättern.

Den lilla staden hade förmodligen först ämnat lägga sig nere vid kanten af sjön. Men

så fick den se en brant och skogklädd bergås ett stycke öster om stranden, ändrade afsikt och lade sig vid foten af åsen för att använda denna till skydd mot den skarpa östan, som gärna biter ihjäl blomknopparne på träden just vid den tid, då man utan vidare borde kunna flytta staden till Japan, d. v. s. i slutet af maj och början af juni.

Staden består af trädgårdar, idel trädgårdar, som på terrasser sträcka sig mellan berget i öster och de ångar och åkrar, som utgöra stadens och sjöns gemensamma bård, i väster. Och trädgårdarna bestå hufvudsakligen af bär- och fruktträd, klarbärs-

bigarrå-, plommon-, äppel- och päronträd — päronträd i oändlighet och af riksbekant förträfflighet.

“Det är Grenna!” säger läsaren.

Ja, det är Grenna.

Kommer man till den staden en af de första blå och gyllene dagarna i juni, tror man sig se en äkta japansk våridyll, ty då är hela Grenna höljdt af rent hvita och blekrödt hvita blommor, som ofvanför den gröna strandbården skimra mot den strålände blå himlen och mot den branta, grå bergväggen. Kan man se något vackrare ens i Japan?

Inne i trädgårdarna ligga små hus, och mellan trädgårdarna löpa små gator. Men dem ser man icke, ty man är bländad af det hvita blomskimret. Först när staden slutat att blomma vit, upptäcker man husen och gatorna. Då ha visserligen kastanjer och snöbollsbuskar och hagtorn och syrener börjat täfla med hvarandra i färgprakt, men man är icke längre fullkomligt bländad, utan får småningom sin syn igen.

Då ser man, att de små en- och tvåvåningshusen — högre finnas icke — äro nätta, prydliga och väl vårdade, och att deras nära hvitt liggande färger i gult, grått, grönt och blått bidragit till det *ljusa* intryck, som staden gör. Här finnes endast en byggnad, som — och det skulle då vara af en spekulant — möjligen kan kallas ett ruckel. Det huset hör ändå till de mest pittoreska i staden. Det är “polkagrisfabriken”, hvars små låga fönster locka med kolossala röd- och hvitrandiga pepparmyntskarameller, s. k. polkagrisar.

Om man räknar noga, äro gatorna tre, men somliga personer få dem icke till mer än en. Det är sådana anspråksfulla och af storstäderna fördärfvade människor, som icke kunna tänka sig en gata utan stenläggning och trottoarer. Med sådan lyx består sig endast den mellersta, Brahegatan, som från norr till söder går genom hela staden. De två andra, “öfre” och “nedre” gatan, som på hvar sin sida gå parallellt med Brahegatan, samt de små tvärgränderna äro sådana, som naturen gjort dem, och icke sämre

BRAHEGATAN I GRENNA MED AXEL LUNDEGÅRDS BOSTAD (X)

»POLKAGRIS»-FABRIKEN I GRENNA.

umgängessamma. Hälsar man på en katt, så stryker han med hufvudet bort dammet från ens skor och lämnar i gengäld en del af sin päls kvar på ens kläder. Och räcker man vacker tass åt en hund, så händer det, att han räcker vacker tass igen. Till och med de svarta skogssniglarna i Grennas promenader röja en viss belevnhet: bjuder man dem rödklöfverblommor, rosenblad eller blåklockor, visa de sin tacksamhet genom att äta upp dessa läckerheter.

Sådan är den lilla staden med dess människor och djur, och just sådan den är, är den däjlig.

* * *

Det är egendomligt, men ett faktum, att den lilla lustgården Grenna, som borde vara ett kärt tillhåll för diktare och drömmare, icke har något namn i vitterhetens häfder. Visserligen finns staden *omnämnd* redan af Kellgren, och läsaren erinrar sig naturligtvis i hvilket sammanhang. Eller skall jag komma till hjälp med ett citat?

Som auktor skref han kors och tvärs, höll tal i Grenna, tal i Trosa...

MATSALEN.

för det, fastän de naturligtvis ha svårare att hålla sig rena.

Midt i staden ligger torget, som på tre sidor prydes af kastanjer och lönnar och för resten af fragmentarisk och starkt kuperad stenläggning med godt bete och strålförmitt lagda "borgmästarstenar". Och midt på torget finns torgbrunnen, hufvudsakligen afsedd för de hästar, som på torgdagarna besöka staden, samt en lyktstolpe med två lyktor. Men vänta bara! I snabbt antågande är den dag, då Grenna lyser sig med elektricitet och släcker sina eldsvådor med vattenledningsvatten. Hvad kan man sedan mera begära? Järnväg? Nej, nej. Då vore det slut med idyllen. Bort det!

Och de elfva hundra grennaborna? Äfven de ha en del japanska egenskaper. De älska sin stad som japanerna sitt land, och de äro renlighetsifrande och muntra, tillgängliga och artiga. En främling blir behagligt öfverraskad af att här finna så många bekanta: småtöser niga, småpojkar stryka mössan af sig, och gubbar och gummor hälsa vänligt. Äfven djuren i den här staden äro höfliga och

SALONGEN I DET LUNDEGÅRDSKA HEMMET I GRENNA.

Nu behöfver jag icke citera längre: läsaren minns den dräpliga fortsättningen och vet, hvilken *han* här talas om. (Jag hade varit artigare mot Grenna, om jag underlåtit att påminna om den här Kellgrenska passagen, men det finns små nöjen, som det är svårt att neka sig.) Sehlstedt sjöng en gång om sin önskan att här slå ner "sin påle", äta körsbärssylt med alla fem och bli gammal som Methusalem. Och han är icke den ende författare, som förläskat sig i Grenna — förstå mig rätt! — och i höga toner, om än i andra tonarter, prisat dess fägring och dess vänliga lynne. Men, som sagdt, något namn i vår vitterhet har Grenna hittills icke haft.

Hittills. Men hädanefter blir förhållandet ett annat. Ty nu har den lilla blom- och fruktstaden blifvit residens för en af Sveriges mest bemärkte författare, "Titania", "Prometheus", "Tannhäusers", "Struensees" och "Elsa Finnes" diktare, Axel Lundegård, hvars nyaste verk, *Sagan om drottning Filippa*, just nu pågår som följetong i Idun, och hvars hem i Grenna därför bör vara af aktuellt intresse för våra läsare.

Men lika omöjligt som det är att vare sig med ord eller bild i trycksvärta återgifva Grennas blommande skönhet, lika omöjligt är det att med samma medel gifva läsaren annat än en högst ofullkomlig föreställning om det Lundegårdska hemmets säregna prägel.

Detta hem verkar alltigenom förnämt och konstnärligt ljusst: salongen med sina turkosblå

tapeter och sina möbler i hvitt med öfverdrag i gyllengult och resedagrönt, matsalen, hvars väggar äro klädda med blekröda spalterrosor, och som uteslutande är hällen i hvitt och rödt, och diktarens arbetsrum med sina muntert och brokigt blandade färger. Mattor, kuddar, taflor och dylika ting tyckas i detta hem icke föra någon själfständig existens, utan smälta in i det helas symfoni och spela sina stämmor rent och diskret, så att ingen falsk eller gäll ton stör den glada och fint stämda färgmusiken. Gardinerna äro luftiga, hvita musslinsdraperier, som släppa in sol och dager i fullt mått och lämna utsikten fri. Från sitt arbetsrum ser diktaren en af de vackraste taflor, som finnas i

Sverige: Vättern med dess skimrande vatten, Visingsö med dess åkrar, ängar och dungar

AXEL LUNDEGÅRD I SITT ARBETSNUM.

FRU LUNDEGÅRDS SKRIFBORDSHÖRN.

MELLINS FOOD

af Läkarekåren erkändt bästa näringsmedel för barn och sjuka.

Finnes på Apoteken samt hos Specerihandlarna.

PROF gratis och franco från Axel Lennstrand, GEFLE.

och Västergötlands strandremsa längst borta vid horisonten. Praktfullast är denna skiftande tafla de kvällar, då solen slår en gyllene bro öfver Vättern och till sist, innan hon försvinner bakom det blå Västgötalands mjuka konturer, förvandlar sjöns vatten till guld.

Under de senaste åren hafva Axel Lundegård och hans fru tillbragt somrarna i Grennatrakten, nämligen ute på herrgården Aranäs vid den lilla skogskransade och öriska sjön Runn, och det var i närheten af Aranäs, på det lilla torpet Valakleffen, som författaren för ett par år sedan skref sin bok om Sturz. Och äfven i år tillbringa herr och fru Lundegård sommaren månader på Aranäs, där diktaren i ostörd ro kan dyka i sina "källor", lefva på 1300-talet och tråget och förtroligt umgås med den tidens människor.

Och redan för flere år sedan hade Lundegårds för afsikt att flytta till Grenna, men hinder uppstodo, och först i maj 1903 stod det nya hemmet vid den gamla Brahestadens Brahegata fullständigt färdigt. I denna omgivning och i detta hem, där diktaren slagit sig ned för att fjärran från storstadslifvets och utlandets jäktande och splittrande inflytande få arbetsro, hafva han och hans hustru, som är hans följeslagarinna genom diktens som genom det s. k. verkliga lifvets värld, funnit all den trefnad, de väntat sig. Och i detta hem är diktaren sysselsatt med ett stort verk, en trilogi, som skall omfatta unionens progress, kulmen och regress. I denna trilogi utgör *Sagan om drottning Filippa* den andra länken. Den första skall kallas *Sagan om drottning Margareta* och den tredje *Sagan om en konung utan land*.

Det är icke romaner, Axel Lundegård nu för tiden skrifer, det är sådana böcker, i hvilka — liksom i Struensee och Sturz — längesedan döda män och kvinnor och längesedan förflutna tiders händelser uppväckas från de döda och uppstå till nytt lif, till diktens sköna, varma och friska lif.

FRIDA LANDSORT.

I NUNNORNAS ÖRTAGÅRD.

TYSTA de små nunnor gånga,
när i sommarkväll sin ånga
röda rosor, hvita rosor
sprida uti örtagård,
medan purpurfärgad dröjer
solnedgången, som förhöjer
bergens topp, af furor kantad
med en härlig strålebård.

Deras kinder äro bleka,
deras tankar, sällsamt veka,
taga vägen långt från klostret
bort till någon fjärran vrå,
där de mött en gång på färden
i den rymligt sköna världen
någon, som dem sorger vållat
med två falska ögon blå.

Hvarför lyddes de till sången
sent en afton vid balkongen,
hvarför trodde de på eder,
gifna för att svikas blott?
Hvarför blef på hjärtats saga,
drömd i stilla stunder svaga,
lydnad, fattigdom och kyskhet:
nunnedoket deras lott?

Tysta de små nunnor drömma,
det är stundom svårt att glömma,
svårt ibland att allt förlåta
och att under kvalen le.
Svårast dock att nödgas bikta
allt, hvad de förstulet dikta
under långa, vakna nätter
med ett hjärta, fullt af ve.

Sällsamt deras ögon glöda,
fina läppar lysa röda,
blodet, som af gråt i svallning,
suckar uti kvällen het! —
Medan rosendoftan rusar
och igenom snåren susar
aftonvinden, hviskas kära
namn, som ingen, ingen vet.

Tankar taga vida kosor —
hvita rosor, röda rosor
sprida söfvande sin ånga
längs med örtagårdens gång.
Solens sista stråle faller
genom klosterportens galler,
från kapellet klockan klingar
manande till Vespersång.

Stilla de små nunnor skrida,
tysta, sida invid sida,
böja knä i bönestolar,
hufvudet mot kanten hård. —
Till madonnan bönen strömmar
om förlåtelse för drömmar,
som en sommarafton föddes
uti nunnors örtagård.

SIGURD P. SIGURDH.

ENSAMHETENS GÅFVOR.

HVEM af oss har icke i de jäktande tider, i hvilka vi nu lefva, någon gång känt ett ovillkorligt behof af ensamhet, det är tillfälle att återfinna sig själf, att samla sin egen förströdda personlighet och tillfredsställa dess så ofta tillbakavisade kraf, de fysiska såväl som de andliga? Det är just detta behof, som drifver nutidsmänniskan att en vacker dag hastigt packa sin kappsäck och begifva sig af, det gör det samma hvarthän, blott hon får njuta en ostörd ensamhet.

Och hvem har icke någon gång smakat den ljufhet, som kan ligga i ensamheten efter en dag midt uppe i människovimlet? Huru välgörande kan icke äfven en kort stunds ensamhet förekomma, t. ex. efter långa timmar tillbragta med det tomma, själsdödande prat, som i sällskapslifvet så hårdt pröfvar den mindre ytligt anlagde.

Ensamheten gifver ro, hvilat och lugnar. Den, som ostörd smakat dess frid, kan mången gång med återställd sinnesjämvikt leende möta till och med svåra förhållanden och obehagliga plikter.

Ensamheten gifver frihet. Den lossar sakta de hårdt tilldragna band, som i andras närvaro binda. Befriad från brukets och det konventionellas mången gång alltför hårdt tilldragna snörlif blir människan sig själf och hennes sanna jag får andas ut. Alla tvingande hänsyn till andra upphöra för ögonblicket och hon uppfylles därvid af en känsla af obeskriflig lättad.

KÖP

Svart Siden.

Begär proffer franko af våra garanteradt solida sidentyger från 90 öre till kr. 13 pr mtr. Specialité: Sista nyheter af brud-, sällskaps- och promenadtoiletter, äfven i kulört och hvitt. Sändes tull- och portofritt direkt till privata.

Schweizer & Co., Luzern S. G. (Schweiz).

Sidentygs-Export. — Kungl. Hoflev.

Ensamheten gifver tid. Och det är just den onaturliga bristen på tid, som för nutidsmänniskan är så kännbar och i längden så skadlig. Det är tid hon framför allt behöver, tid, ej blott till arbete och njutning, utan äfven till hvila och eftertanke, tid att, såsom en gammal tänkare uttryckt sig, dagligen kläda af och på sin själ, tid att se tillbaka och erina sig det, som varit, samt tid att skåda framåt och bereda sig att rätt möta det, som stundar.

Den något så när oberoende människa, som icke förstätt att så ordna sitt lif, att hon regelbundet får längre eller kortare stunder af ensamhet, skall en dag med saknad inse, huru mycket hon genom denna uraktlåtenhet förlorat. Förströdd och förtyglad rusar hon i ständigt kretslopp — kanske borde man säga hetsjakt — från det ena till det andra. Nya intryck och osmält andlig föda, som hon aldrig hinner rätt tillgodogöra sig, trötta och belasta hennes medvetande, utan att verkligen gagna hennes utveckling. Hela hennes inre varelse, för att nu icke tala om den arma kroppen — lider medvetet eller omedvetet, kommer till korta och tager i längden ofelbart skada.

Många hafva godt om ensamma stunder, men förstå ej att göra ett rätt bruk därpå och skatta ej deras flyende minuter som dyrbara gåfvor, hvilka på intet villkor få tanklöst bortslösas eller lämnas utan användning. Det förhållande, hvori en människa står till ensamheten, och det bruk, hon gör därpå, säger oss mycket angående henne själf. Missbrukar hon ensamheten eller skyr hon den, är det ett dåligt tecken, älskar hon ensamheten och vet hon att använda den rätt, tyder detta på öfverlägsenhet i mer än ett afseende.

Det påståendet kan fastslås som ovedersägligt, att för hvar och en, som förstår att värdera, uppsöka och på bästa sätt använda ensamheten, visar den sig städse som en vän, en välgörarinna, till hvilken hon utan tvekan kan vända sig för att finna hvila, vederkvickelse, samling, ny kraft, råd och hjälp för kommande behof.

För många människor ligger det dock smärta i ensamheten, och de se däri en tvingande nödvändighet snarare än tillfredsställelsen af ett inre behof. "Man kan få för mycket af detta goda", säga de med ett vemodfullt leende, som förråder, att de ofta stått vid nyss uppkastade grafvar. Det finnes hem, där så många platser stå tomma, att ensamheten rent af blifvit bitter. Detta är den tunga ensamheten, och de, som känna den, äro i behof af tröst ofvanifrån och kärleksfullt deltagande af människorna, ifall de icke skola alldeles svikta under bördan och falla för att icke resa sig mera.

Det kan äfven sägas, att hvarje människa bär en stor ensamhet inom sig, ehuru icke alla äro lika medvetna därom. De finnas,

En härlig läskedryck fås af Lagermans Lemonadpulver "Jamten".

**Lanolin-
Sana-Tvål.**

Garanterad ren, neutral,
mild och öfverfet.

Bästa Barntvål!

25 öre st.

Grumme & Son
Stockholm.

hvilka i hemmet, omgifna af alla de sina, eller midt i sällskapslifvets lysande vimmel likväl lida af en smärtsam ensamhet. En lifslång ensamhet af detta slag kan understundom vara just det kors, som blifvit en människa gifvet till luttring och förädling. En sådan pröfning är kanske att räkna till de mest fostrande af alla och sändes ofta till stora eller starka själar i akt och mening att kraftigt befrämja deras inre utveckling.

Det gifves ensamma tider i lifvet. De äro människan merendels med afsikt gifna för att, om möjligt, bibringa henne en viss lärdom eller verka något särskildt inom henne, och den, som icke vet att rätt begagna sig däraf, gör en större förlust än hon själf anar.

Att icke förstå att göra sig en vän af ensamheten, utan sky densamma, tyder i allmänhet på ett sjukligt, lidande eller annars ur jämvikt bragt sinne. För den af samvetskval och plågsamma minnen förföljda människan är ensamheten, naturligt nog, hvarken angenäm eller lugnande, och i stället för att uppsöka den, fruktar hon den nästan lika mycket som det onda samvetet själf, med hvilket ensamheten tyckes hafva ingått förbund. I förening skulle dock de båda kunna göra just en sådan människa stora tjänster, i fall hon blott först ville hålla stilla inför dem och därefter följa samvetets maningar.

Lyckliga de, hvilka icke hafva någon orsak att frukta ensamheten. De äro merendels sunda och friska naturer med ett rikt själs- lif och ett harmoniskt väsende, hvilka inom sig äga frid med både Gud och människor.

Äfven för skapande andar har ensamheten en stor betydelse, och stora snillen och talanger arbeta i regel endast i dess ostörda stillhet. Konstens öfverjordiska genier låta sig icke så lätt locka ned till vår jord, där lifvets buller och bång skrämmer dem bort från deras tillbedjares sida. När ensamheten vaktar dörren, slå de sig dock stundom till ro någon dag eller stund, konstnärssjälens går in i sig själf, och dess verksamhet blir intensiv och fruktbarande kanske för tusenden. Det som i detta afseende är sannt angående de stora i konstens värld, gäller äfven om de mindre. Huru mången i estetiskt afseende begåfvad människa minnes icke med glädje de stunder, då hon i ensamhetens skydd spände tankens eller fantasiens vinge till högre flykt än någonsin förr, då poesiens eller musikens genius dröjde i hennes närhet längre än som ännu hänt och då hon, om än blott för ett ögonblick, lyckades fatta i en flik af dess mantel.

Många unga såväl som i allmänhet svärmsiska och drömmande naturer trivas godt i ensamheten. För dem förvandlas den i själfva verket till en förtrollerska, en fé, som för sina älsklingsbarn understundom låser upp portarna till en helt annan värld än den, i hvilken vi lefva, en värld, där fantasien härskar,

sköna ideal vinka, och de ljusaste kärleks- och framtidsdrömmar drömmas.

Men det är ej nog härmed — ute i naturen kan ensamheten komma äfven den mest sarsade människa att tillbringa stunder, som hon icke glömmar, verkliga högtidsstunder, då hon lutar sitt huvud mot den stora modrens sköte och tydligt såsom aldrig förr hör hennes hjärta slå. Hon träder då liksom i direkt förbindelse, ej blott med skapelsen, utan genom densamma äfven med skaparen, själf. Det hörande örat förnimmar då tydliga hviskningar om det sanna, det goda och det rätta.

Hvem minnes icke någon stilla sommarafton i skogen, då solljuset föll sneedt in mellan furornas stammar öfver den med tallbarr beströdda stig, som så lockande löpte framåt, att man icke kunde göra annat än följa och följa och slutligen sjunka ned i den mjuka mossan och de ljusgröna ormbunkarne invid skogstjärnens rand för att där ostörd drömma bort en timme eller två? Hvem erinrar sig ej, huru ensamheten där talade lugnande ord till hennes innersta medvetande och huru hon genom granarnes högtidliga sus och fåglarnes aftonhymner likväl kände och åtnjöt dess välgörande stillhet? Hvilka minnen framtråda icke i en sådan stund, hvilka leenden komma ej och gå! Hvilka djupa eller sköna tankar fara ej med lätta vingslag öfver själens opejlade djup, hvilka skiftande känslöstämningar fylla ej då det veka, lättörda sinnet! Hvem skulle kunna räkna de förra eller tyda de senare?

Det är under sådana stunder man blir ensamhetens vän för lifvet, skiljes från den med saknad och för med sig en längtan innerst i själen att snart åter få känna dess tjusning. Till och med föga poetiska och mera hvardagliga naturer känna sig vid dylika tillfällen oförklarligt gripna.

Äfven sorgsna hjärtan längta ofta till ensamheten. De känna behof af att fly undan människorna för att andas ut sin smärta i ro och hafva åtminstone till en tid godt af att få denna sin önskan tillfredsställd. Allt för länge eller alltför ofta får detta dock ej ske, ty med ensamheten till bundsförvandt blir smärtans makt lätt för stor och sorgens välde tyranniskt.

Fordom spelade ensamheten en betydligt större roll i världen än den nu gör, och människorna förstodo bättre att begagna sig däraf. Många drefvos då till ensamheten för att återfinna sig själfva, andra åter sökte och funno däri läkedom för de sår, lifvet slagit. Detta förstå icke nutidsmänniskorna, hvilka på sin höjd använda ensamheten som en kur för kroppen, sedan den medicinska vetenskapen tagit den i sin tjänst. Uppsökte de den oftare och begagnade de sig mera däraf, skulle vinsten dock blifva stor. Lifvets oro blefve då långt mindre slitande, världens larm lättare att ut- hålla och det inre lifvet långt rikare än som nu är fallet, då det yttre tager ut sin rätt på dess bekostnad.

Det är dock framför allt med afseende på gudsförhållandet, som ensamheten får sin största betydelse. Det högsta bruk en människa kan göra däraf är nämligen att i densamma söka Gud själf. Hvar och en, som i denna afsikt kommer till ensamheten, skall finna sanningen af den definition, som benämner ensamheten "Guds mottagningsrum."

Få äro väl de tänkande själar, som icke åtminstone någon gång under ensamma stunder hittat vägen till Gud. Den största förmån vi såsom människor äga är också den att i bönen obehindradt få vända oss till den, som ser i det fördolda.

Att i och för detta ändamål kunna gå in i sin kammare och slå dörren till borde vara

en möjlighet såväl som en rättighet för hvar och en i denna värld, där lifvet annars blir alltför ytligt för att ens tillnärmelsevis kunna tillfredsställa den odödliga andens fordringar.

Det är godt att i detta sammanhang erinra sig, att Gud själf är långt angelägnare att träda i ett personligt förhållande till människan än hon till honom.

"Guds Ande", så har en from man sagt, "talar till hvem som helst, som blott vill gå ensam upp för ett berg för att se solen gå ned och stjärnorna komma fram."

Många människor hafva lärt att i ensamma tider eller stunder med själfpröfning se in i sitt eget hjärta och därefter enkelt och naturligt nalkas Gud, den osynlige och dock så mäktige Fadren, för att inför honom frambära små såväl som stora behof och gifva uttryck åt den evighetslängtan, som djupast ned finnes hos alla. Tusenden, som lärt att i ande och sanning ropa sitt: "Abba, fader!" kunna bära vittne om den välsignelse och den glädje detta skänker.

Hvar och en, som i ensamhetens stunder icke försummar att vederkvicka sin ande genom umgänge med Gud, dess upphof, ursprung och slutliga mål, skall se dem förvandlade till välsignelsebringande, rika evighetsstunder. Huru korta och försvinnande de än kunna förekomma, skola de dock redan här nere gifva en tydlig försmak af fröjderna och lifvet i den värld, som förblifver.

E. R—v.

I DET GRÖNA GRÄSET. ETT BISKRAMINNE AF ANNA M. ROOS.

(Forts. o. slut fr. föreg. nr.)

HAN ÄR ingen god människa, upprepade den svartskäggige i en höjd, hetsig ton, tydligt förargad öfver min moraliska slapphet. Du bör inte tala med honom! Om han en gång till kommer och vill tala med dig, så ska du säga: gå din väg! *Balek!*

— Ja, jag vet att det heter *balek*, sade jag. Det är ett ord, som man verkligen ofta har användning för i Biskra, där man ständigt omsvärmas af tiggande, efterhängsna pojkbysningar.

Den svartskäggige var emellertid fast besluten att rycka mig ur min moraliska försöfning.

— Han är en dålig människa, utropade han i förbittrad ton. Han är en tjuf!

Jag kastade en hastig blick på mina tillhörigheter, som lågo bredvid mig i gräset, och tänkte på att det var ju tur, att det var bara papper och kuvert. Nå, det kunde för öfrigt mycket väl hända, att den svartskäggige hittade på detta för tillfället; han var tydligen mycket ond på Abdallah.

— Han är en tjuf, säger jag dig, upprepade den svartskäggige. Och det var jag som befriade dig från honom! Jag sade åt honom: du får inte sitta där bredvid den franska damen! Gå din väg! Och han blef rädd för mig och gick sin väg.

— Det var jag som befriade dig från honom, sade den svartskäggige än en gång, mån om att inskräpa sina förtjänster. Och kom ihåg, att du bör *aldrig* mer tala med honom!

Jag teg och skref på vykort.

— Farväl, sade den svartskäggige, svepte sin burnus med värdighet omkring sig och gick.

Ett par minuter därefter kom Abdallah framsmygande från några busksnår och slog sig ned på sin förra plats. Jag sade inte *balek*, men jag såg mycket kylig ut. Och sade ej ett ord. Ynglingen, som ej tycktes ha någon

större begåfning för konversation, teg också. Efter en stund reste han på sig, uppgaf en resignerad suck, höjde på axlarna, sade *Eh bien!* och försvann.

Om detta *eh bien* representerade hela hans franska ordförråd eller om han, när allt kom omkring, kunde tala franska, skall för alltid varda för mig förborgadt, ty jag träffade ej Abdallah mera.

Jag försökte verkligen ännu dagen därpå att finna så kallad diktarro i det gröna gräset.

Strax efter det jag slagit mig ned, kommo tre arabiska kvinnor vandrande på vägen från stadshållet; de voro alla obeslöjade. — Det är endast tre kategorier af infödda kvinnor, som i Biskra visa sig ute obeslöjade: oulednailerna — de offentliga danserskorna — hvilka dock nästan aldrig synas utom sitt kvarter, de tåmligen fåtaliga judinnorna, hvilka dräkt ej obetydligt skiljer sig från arabkvinnornas, samt de kvinnor, hvilka äro så gamla och fula, att de anses utan fara kunna släppas ut. Jag tänkte ofta, att en Biskrakvinna borde längta efter den tid, då hon blir riktigt ful och rynkig, ty då först vinner hon sin frihet. Men då är hon så ovan vid att röra sig ute, att hon kanske ej mycket njuter därpå. Åtminstone såg man rätt sällan några gummor ute. — Som en fjärde kategori kunna möjligen negerkvinnorna räknas: de visa sig ibland obeslöjade ute, äfven som ganska unga, — dock sällan utom negerbyn.

Men de tre kvinnorna, som kommo på vägen, tillhörde ingen af dessa kategorier, det syntes strax. Och jag förstod, att det måste vara kvinnor från någon i närheten af Biskra lägrad karavan. Ty ökenarabernas kvinnor slippa gå beslöjade. Det vore för öfrigt omöjligt, enär de utföra en dryg anpart af arbetet inom lägret.

De tre kvinnorna, af hvilka en var äldre, de båda andra rätt unga, stannade, när de kommo midt framför mig, och beskådade mig leende och nyfikna. De berättade, att de varit inne i Biskra för att göra en del uppköp och att de nu voro på återväg till sitt läger på andra sidan floden; jag kunde se de bruna tälten i deras *douar** från den plats, där jag satt. De tycktes finna det mycket lustigt, att en kvinna kunde skriva bref, och de öfverhopade mig med frågor, af hvilka jag ej förstod alla — naturligtvis kunde de ej tala annat än arabiska. De granskade noga och med största intresse min toalett, om hvilken de uttalade sig gillande, och voro synnerligt roade af att jag bar ett par arabiska smycken; en af dem beklagade, att jag ej bar mitt hår på de arabiska kvinnornas sätt neddröget framför öronen; hon fattade en hårlock vid mitt ena öra, drog ned den på kinden och vädjade därpå ifrigt till de båda andra, om inte detta klädde mig mycket bättre.

Jag var verkligen mycket angelägen att få mitt bref färdigt, och för att bli af med de vänliga, men något besvärliga kvinnorna, tog jag fram en påse med cakes, som jag medfört, enär jag ej ämnade återvända till hotellets five-o'clock-tea. Jag delade ut cakes'en bland de tre — hvilket ej aflopp utan att de två yngre af dem lifligt beklagade sig öfver att den äldsta, enligt deras förmenande, fått mer än de, — och så togo de till sist farväl och begåfvo sig af mot den uttorkade flodbrädden.

Nu satte jag mig med ryggen åt vägen för att antyda för eventuellt förbipasserande min absoluta ovillighet att konversera.

Efter en liten stund syntes två araber kommande från parken. De gingo ut på den lilla ången, togo fram små halfmånformiga skäror, sådana som ännu alltjämt nyttjas i Biskra, och

började afskära gräs. De böjde sig ned och omfattade med vänstra handen en knippa gräs, afskuro det invid roten och lade det i en upplift flik af burnusen.

Den ene af dem, en medelålders man med ett fult, godmodigt ansikte, sneglade ibland bort till mig, och efter en liten stund kom han och slog sig ned bredvid mig i gräset. Han riktade på mycket bruten franska till mig en fråga, som jag icke precis var ovan vid:

- Hvad gör du?
- Jag skrifver bref?
- Till hvem?
- Till en vän.

Han fortsatte förhöret en stund: hvar jag bodde etc.

— Jag håller på att skära gräs, upplyste han mig därpå. Jag ska ha det åt mina getter.

Jag höll på att fråga honom, om han hade lof att skära gräs här på ett område, som måste tillhöra endera fästningen eller parken. Men saken föreföll mig så pass sjuk — helst som de båda männen kommit vid en tid, då folk i allmänhet sof — att jag ansåg det mera grannliga att ej vidröra den.

Han meddelade mig välvilligt — utan att jag gjorde några frågor — en hel del upplysningar om sig själf: att han under några år varit spahi, men nu tagit afsked, att han bodde i Biskra, att han ägde ett par getter och selsatte sig med litet af hvarje.

Jag försökte skriva och svarade just ingenting.

F. d. spahin teg en stund. Så sade han långsamt och tankfullt:

— De franska kvinnorna äro mycket bättre än de infödda!

Detta omdöme upprepade han till yttermera visso ett par gånger.

— Du är ju fransyska? frågade han därpå.

— Nej, sade jag, ehuru jag visste, att araberna vanligen sammanfatta alla europeer under namnet fransmän. Jag är från ett land, som ligger norr om Frankrike.

— Nåja, det är detsamma, sade f. d. spahin liberalt. De franska kvinnorna äro *mycket* bättre än de infödda. De infödda äro så smutsiga!

Detta var något, som ej kunde förnekas. Arabernas hvita burnuser se för det mesta ganska rena ut, men kvinnorna — som kanske tycka de ha nog besvär med att tvätta åt sina gemåler — bry sig visst aldrig om att rengöra de mörkbottnade, småblommiga kattunskynken, som utgöra deras egen klädedräkt. Och inte kan man heller påstå, att deras hem utmärka sig för någon renlighet. Jag kände mig emellertid manad att säga något till försvar för de stackars instängda arabkvinnorna, som verkligen äro ganska ursäktade, ifall de bli slöa i såväl det ena som det andra afseendet.

— Men så äro de väl snälla hustrur i stället, sade jag. De lyda väl alltid sina män, förmodar jag.

Ty jag lefde i den vanliga föreställningen om haremskvinnans mjuka undergifvenhet — den föreställning, som en dansk länsgrafve nyligen gaf uttryck åt, då han förklarade, att alla män, när de höra kvinnor yrka på röst rätt, sända långtande tankar till det idylliska haremsstillståndet.

— Äro de snälla hustrur? utropade f. d. spahin i häftigt upprörd ton. Lyda de sina män? Jag skall säga dig, hur de göra... De behandla sina män som *åsnor!* De slå dem! De *slå* dem, säger jag dig!

Det låg hvad man på litterärt språk kallar ett starkt personligt tonfall i detta utbrott, och jag blef därför ej förvånad, när f. d.

Wilh. Becker,

Kungl. Hofleverantör. STOCKHOLM.

Hufvudaffär: 5 Malmstorgsgatan.

Egen Förbandsfabrik.

Bomullsbindor
Borsyregasbindor
Flanellbindor
Gasbindor
Gipsbindor
Hästbindor
Idealbindor
Kambrikbindor
Karbolsyregasbindor
Linnebindor
Triåbindor

Borsyre bomull,
Charpibomull,
Järnkloridbomull,
Karbolsyre bomull,
Salicylsyre bomull.

Borsyregas,
Karbolsyregas,
Kemiskt ren gas,
Salicylsyregas,
Lint — Borlint o. s. v.

Första Förbandet.

(Dir. Dahlheims)
m. m.

Ny illustrerad priskurant franko på begäran.

spahin strax därpå i en något lugnare ton, med med djup bitterhet tillade:

— *Min* hustru slår mig. Hon behandlar mig som en åsna! Om du visste, hur hon slår mig!

Jag kände mig uppfylld af deltagande, men visste inte riktigt, hur jag skulle uttrycka det.

— Jag har varit gift med en fransk kvinna också, meddelade f. d. spahin med en ton af saknad. Hon var mycket bättre!

— Var det här i Biskra? frågade jag.

— Nej, det var i Tonkin. Se här, ska du få se hennes porträtt.

Han kaflade upp sin burnus och visade på sin vänstra arm en blå tatuering. Öfverst syntes ett groft tecknadt kvinnohufvud med byst; därunder stod namnet Celima jämte ett par siffror.

— Det är min hustru, sade han och log förnöjdt. Och nedanför står mitt namn och numret på mitt regemente.

— Är det likt henne?

— Ja, mycket likt.

— Och hon var snäll mot dig?

— Ja, hon var snäll. Hon slog mig aldrig. Och hon kokade min mat.

Hans ögon fingo ett drömmande uttryck.

— Hvad blef det af henne, när du for från Tonkin?

Hon stannade kvar förstas, sade Celima och såg helt förvånad ut öfver att jag kunde förut-sätta något helt annat.

Jag kom att tänka på att Celima med "gifter-mål" möjligen inte menade riktigt det samma som jag.

— När kom du från Tonkin, frågade jag.

— För ett år sedan.

— Och hur länge har du varit gift med din hustru här i Biskra?

— I åtta år.

Nå, det var således ett litet intermezzo, det där i Tonkin — kanske hade han rent af tagit värfning som spahi för att komma ifrån sin Biskra-hustru på några år.

— Var du med om kriget i Kina och taget till Peking, frågade jag.

Jo, där hade Celima varit med.

En fransk korpral, som varit med om detta fälttåg, hade för några veckor sedan i en järnvägskupé lifligt skildrat för mig sina intryck därifrån och uttryckt sin synnerligt låga tanke om kinesernas mod; jag undrade, om Celima hade samma uppfattning.

— Hvad tyckte du om kineserna, frågade jag.

— Kineserna? Puh! De ha ju en fläta på ryggen, vet du inte det?

Jo, det hade jag hört talas om.

— Och de äro så smutsiga! De kvinnor, som gifta sig med dem, stå aldrig ut med dem mer än i åtta dar. Se'n gå de ifrån dem.

Jag blef förvånad, det hade jag aldrig trott, att äktenskapen i Kina voro af så kort varaktighet.

* Läger.

— Jo, det är säkert, sade Celima häftigt. De stanna *aldrig* mer än åtta dar hos dem.

— Jaså — —

Celima kanske menade samma slags äktenskap som sitt eget —

— Du menar, när de gifta sig med franska kvinnor, frågade jag.

— Ja visst, sade Celima.

— Nå, kunde de slåss, kineserna?

— Inte! De sprungo, och vi stucko vi flätan af dem. Och så skuro vi flätan af dem.

Och han skrattade af belåtenhet vid dessa minnen.

Så upprepade han än en gång sin älsklingsatts:

— De franska kvinnorna är mycket bättre än de infödda — —

Jag reste mig upp med en suck af resignation. Celima var mycket mer underhållande än mina kavaljerer de föregående dagarna, men ur brefskrifningssynpunkt var han än mer besvärlig.

— Jag tänker gå hem nu, sade jag.

— Det tänker jag just också göra, sade Celima hjärtligt. Så vi kan få sällskap.

Han ropade på sin kamrat, som hela tiden skurit gräs, och de eskorterade mig båda på vägen genom parken. De båda araberna talade några ord sins emellan, och så vände sig Celima emot mig med en allvarligt förebrående blick:

— Du sade, att du bodde på Hôtel ehs Zibans, men min kamrat här säger, att du bor i samma hus som apoteket; han har sett dig gå in där!

Jag bedyrade, att mina uppgifter varit sanningsenliga, och då vi just nu hunnit den boning, där jag borde ta af, sade jag farväl åt den hederlige f. d. spahin och skakade hand med honom.

— Kom och hälsa på mig, sade han ifrigt. Jag bor i huset bredvid Hadji Alis kafé. Kom och se mitt hem! Och gör bekantskap med min hustru! tillade han med en humoristisk blinkning.

— Kanhända, sade jag. Men jag kom aldrig till Celima och fick aldrig se hans manhaftiga hustru — hvilket kanske var skada.

Jag hade nu fått tillräckligt många prof på arabernas sällskapliga sinnelag för att uppges hoppet om landtlig ensamhet i det gröna gräset. Nästa dag promenerade jag i stället helt lugnt

in i "Jardin militaire" förbi brädlappen med *Defense d'entrees* och förbi några soldater, som gräde i köksträdgårdsafdelningen. Jag hade nu varit länge nog i Biskra för att förstå, att ett sådant där förbud gällde araber och negrer, men knappast europeer.

Jag fann en vrå af trädgården, där gräset växte högt och rikt och där man genom buskar och träd var dold för allas blickar, och där lade jag mig ned på marken.

Solen sken på det vajande gräset, på en liten buske, som prasslade för vinden, på små tusenskönor och ärtblommor och

ett par dansande gula fjärilar, på några smäckra, raka stammar därborta — man såg inte härifrån hur fjälliga de voro, dessa stammar, såg inte de fjäderlika palmvipporna högt uppe i luften. — man kunde *nästan* föreställa sig, att det var löfträd. Och belåten mumlade jag: "Det här är ju *nästan* som en sommar dag i Sverige!"

Glöm ej

Jubileumsfondens sparbössor!

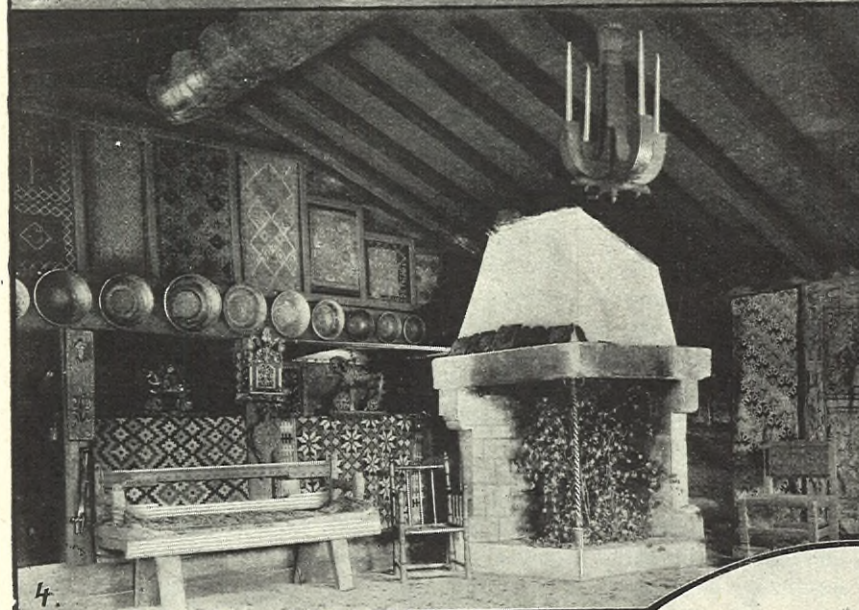
STOCKHOLMS NYA VATTEN-
VERK.

I DESSA DAGAR har ett af de största vattenledningsarbeten, som någonsin förekommit i vårt land, fullbordats, nämligen Stockholms nya vattenverk vid Norsborg, afsedt att till en början samarbeta med det gamla vattenverket vid Årstaviken, men att framdeles, efter successiva utvidgningar, så småningom helt och hållet öfvertaga hufvudstadens förseende med vatten. Det nya verket, tills vidare beräknadt för 16,670 km. pr dygn, tillgodogör dels grundvatten, hämtadt från 42 st. rörbrunnar från Sturehofs ägor (den största brunnen af 0,6 m. genomskärning och 33 m. djup), dels vatten från Borsjön, hvilket medels själfttryck tillföres genom en 830 meter lång tunnel och 800

alltid stått så högt, att gårdarne mångenstädes ännu efter många århundraden befinna sig i samma släkters ägo.

På den lilla jordlappen omkring tandläkare Sandvigs hus i Lillehammer växte så småningom upp ett stycke Gudbrandsdal. Hans vänner och grannar skrattade ut honom och höllo honom för en narr, men han lät sig icke bekomma. Vid sidan af sitt yrke, som han mer än någon annan i Norges land drivvit i höjden, fick han dock tid att ströfva omkring och ingenting gick hans skarpa öga förbi. Det ena huset märkligare än det andra reste sig kring hans hem, dessa hus fylldes med de märkligaste föremål, och det man förr skrattat åt började nu intressera. Isynnerhet började Gudbrandsdölarne fattas af något liknande tacksamhet mot den man, som inlagt så stora

ETT NORSKT »SKANSEN». DE SANDVIGSKA SAMLINGARNA I LILLEHAMMER.

- 1. TANDLÄKAR SANDVIG ÖFVERLÄMNAR SAMLINGARNA TILL »SELSKABET FÖR LILLEHAMMER BYS VEL». 2. »PRÄSTGÅRDEN».

3. »LÖKKRESTUEN», »HJÄLTARSTUEN» SAMT »STABURET». 4. STORSTUGAN I PRÄSTGÅRDEN. 5. INTERIÖR FRÅN ÄMBETSMANNAGÅRDEN. 6. FOLKTÅGET PÅ MAIHAUGEN. N. SKARPMOEN FOTO.

meters rörledning af armeradt cement och 1,3 m. diameter, dels och framdeles i mån af behof mälarvatten. Sjövattnet filtreras i täckta filterbassänger, af hvilka tre om sammanlagt 4,635 kvm:s yta nu äro uppförda, men grundvattnet endast luftas i det s. k. luftfiltret för att befrias från järn.

Kostnadsförslaget uppgår till kr. 1,935,000. Verket som påbörjades 1890 beräknades vara färdigt den 1 juli i år, men torde knappast kunna sättas i gång förrän i senare hälften af månaden.

ETT NORSKT »SKANSEN.» DE SANDVIGSKA SAMLINGARNA I LILLEHAMMER.

DEN LILLA norska staden Lillehammer, hvars läge högt öfver Mjösens yta, men i denna Norges största insjö omedelbara närhet med rätta betecknas som ett af de vackraste, har under flere år haft något kanske lika mycket tilldragande hos sig som det förtjusande landskapet vid ingången till den härliga Gudbrandsdalen. Jag åsyftar de af tandläkare A. Sandvig i Lillehammer sedan 18 år tillbaka samlade föremålen från

Gudbrandsdalens äldre släkter, gamla byggnader, inventarier, husgeråd och redskap. Det ingen annan i landet insåg, förstod den fattige tandläkaren, som för sin praktiks skull måste söka kunder i dalens aflägsnaste gömmor. Han såg med hvilken ringa pietet mycket af det gamla behandlades, men han lade också märke till att lassvis af dessa gamla relikter från samma tider vandrade ur landet, ett lättfångat byte för utlänningar, som bättre förstodo att uppskatta värdet än landets eget folk. Och innan det blef för sent, kastade han sig på att rädda kulturminnena från denna dal, som i sin tidigare afstängdhet varit fri från den utifrån påträngande kulturens påverkan, en dal, med sin egen gamla goda kultur, hvars inbyggare med stolthet äro medvetna om sin härstamning från Norges småkonungar och Harald Hårfager och där familjhänsynet

förtjänster i räddandet af dalens gamla skatter. Men platsen blef för trång och eldfaran för stor. Samlingarna måste få en annan ägare, som mera var i tillfälle att tillgodose anspråken på utrymme. Det saknades nog icke spekulanter, men när »Selskabet för Lillehammer bys vel» efter påtryckning från Gudbrandsdalen uttalade önskan att få samlingarna i sin vård, tvekade icke hr Sandvig att öfverlämna sitt livsverk till ett pris, som långt understeg hvad han kunnat uppnå på annat håll, och som på intet sätt kan anses stå i förhållande till samlingarnas verkliga värde. Samlingarnas flyttning till ett förtjusande ställe strax ofvanför staden — Maihaugen — har under senaste året ägt rum under hr Sandvigs öfverinseende och ledning.

På Maihaugen äro nu 10 byggnader uppförda kring ett idylliskt konstgjordt tjärn och i skuggan af lummiga skogsdungar. Man finner här en aarestue från 1100-talet, en rökugnsstuga af något senare datum, två ramloftstugor från 1500- och 1600-talen, en stuga från början af 1700-talet, ett stabur från 1500-talet, en prästgård från reformationens första tid, en ämbetsmansgård från det sjuttonde seklet, ett kapell byggt 1459 och Per Gynts stuga, som torde vara c:a 400 år gammal. Den mängd tillhörande innebo, hvarmed dessa byggnader äro försedda, ger åt dem ett ytterst

tidstroget och lifligt intryck — ja, så lifligt, att denna samling tryggt kan betecknas som enastående i detta fall.

Samlingarnas högtidliga invigning ägde rum den 2 dennes i närvaro af kyrkominister Hauge och en mängd af landets och traktens representativa män. Bland de närvarande sågos också statsrådsinnan Ibsen, som under sommaren är bosatt på det närbelägna Aulestad. Selskabet for Lillehammer bys vel gaf på eftermiddagen stor middag. Den 3 och 4 ägde stora folkfester rum på Maihaugen under tillopp af tusentals åskådare. Bl. a. medverkade ett historiskt tåg, som räknade 3 å 400 deltagare från olika trakter i Gudbrandsdalen, alla i gamla äkta dräkter. Arrangemanget var ypperligt och verkade på ett ovanligt anslående sätt.

ERNST HÖGMAN.

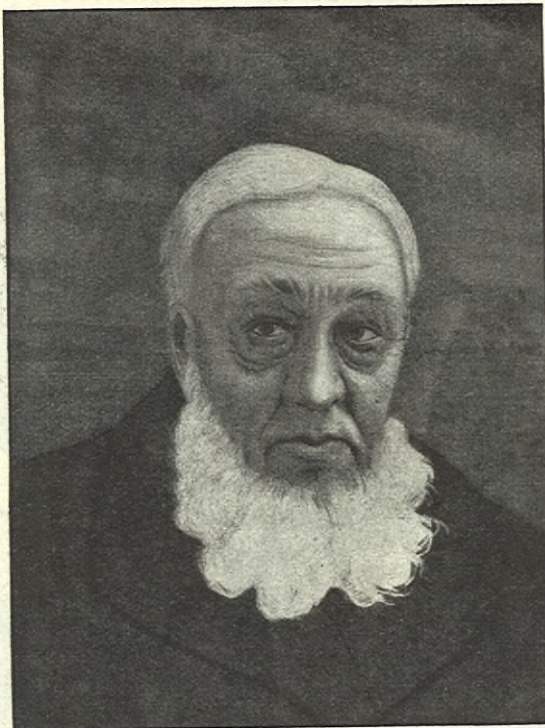
PAUL KRÜGER. NÅGRA PERSONLIGA MINNEN FÖR IDUN AF IDA BÄCKMAN.

HUR TYDLIGT står ej för mitt öga i det oansenliga blockhuset vid Kerkstraat i Pretoria med sin af klångrosor omvirade veranda, där oom Paul höll sina ceremonilösa officiella mottagningar, och de båda ståtliga granitlejonerna, som en excentrisk beundrare gifvit honom till hedersvakt.

Oom Paul var aldrig så belåten, som då han här kunde samla kring sig alla sina barn och barnbarn och se det ena leendet efter det andra försköna hans hustrus allvarliga ansikte. Det föreföll en som skulle hans känslor ej mistat något af ungdomens charm och styrka, då man såg den blick han fäste på henne — hela Syd-afrikas "tant Zanna", hon hvars kärlek till honom trotsat faror och död, hon som lika litet kunde förblindas af lyckans sol som brytas af olyckans stormar. Han var helt ung och intog en relativt obemärkt samhällsställning, då han bad henne förena sitt öde med hans. Man berättar, att hon då skall hafva svarat: "Ja, jag lofvar att sy, baka, koka, skura och feja åt dig". Detta löfte har hon också hållit, ja, hon gjorde mer än så, hon följde honom på hans strider, laddade gevären åt honom och uppmuntrade honom genom ord och exempel. Då hennes man 1883 mottog presidentvärdigheten, ville hon dock ej höra talas om, att hon i sin person på något sätt skulle representera, och Paul Krüger hade allt för stor respekt för hennes vilja för att lägga något tvång på henne. Blid och stilla skötte hon nu som förr sitt hus och aktade noga på att intet förfors. Redan klockan fem på morgonen stod hon ute på verandan och serverade presidenten hans älsklingsdryck kaffe — en dryck som hon hade rykte om sig att kunna tillreda bättre än någon annan i hela Transvaal, och då vid denna tid hans trogna boers brukade besöka honom, stannade hon merendels kvar för att vänligt truga hvar och en af dem att i sällskap med "Hans högvälborenhet" känna, om hennes kaffe var lika smakligt som vanligt.

Som exempel på den enorma mängd af kaffe, som förbrukades i presidentens hus, berättar man, att han hade ett årligt kaffeapanage af 1,000 pund.

I, så vidt man kunde se, ostörd familjelycka framlede presidenten här sina dagar, oberörd af engelsmännens hån öfver hans höga svarta hatt, hans blankslitna lifrock och den nötta pipan, som sällan sagnades i hans mungipa. En nästan tallös mängd historier voro i omlopp, om hur främmande han var för en civiliserad människas behof och vanor. Ingen engelsman, som ville gälla för god patriot, underlät att fråga mig: "Har ni hört historien om oom Paul och negernäsdukarna?" Var jag ej allt för uttråkad, svarade jag nej, och så fick jag den.

PAUL KRÜGER.

EFTER EN LITOGRAFI AF PAUL BERTHON.

År 1884 skulle oom Paul resa till Europa och hade dessförinnan hört talas om, att det där hörde till goda tonen att använda tyglappar, då man skulle snyta sig. Han bad tant Zanna skaffa honom sådana till sin utrustning, och lydig som alltid köpte hon i närmaste bod ett halft dussin af dessa billiga stora illaluktande näsdukar, som negrerna knyta om halsen. Efter sex månaders vistelse i Europa återvände oom Paul, och tant Zanna, som är mycket ekonomisk, hade då den tillfredsställelsen att kunna återlämna till butikägaren fem näsdukar alldeles obegagnade. Naturligtvis skrattade vi, dels för att det skulle så vara, och dels för att det verkligen låg något lustigt i historien, men något nedsättande för den gamle kunde jag aldrig finna i den. — Knappast någon lefvande människa ägde i så hög grad min beundran som han då: jag såg i honom en obruten naturkraft, en skroflig granitklippa, mot hvilken Englands alla politiska finter strandade. Under ett besök han gjorde i Lourenzo Marquez, hur hög och vördnadsbjudande föreföll han mig ej bredvid dessa spinkiga guldsmidda degenererade portugiser, gestikulerande italiennare, äldsta tyskar och skräflande engelsmän. Man hade bankett för honom. Tal höllos till hans ära på de flesta europeiska språk, ingen min förändrades dock i hans ansikte, då tolken ord för ord uttydde dem, och allvarligt höjde han sitt mjölk- och vattenfyllda glas mot det gnistrande vinet i deras. Så började han själf tala, stämman mullrade som åska, och likt viggars trängde orden ned. Han talade om fredens välsignelse, om den kärlek vi böra hysa till det goda och hat till det onda. Jag tror, att det var många af bordsgästerna, som härunder kände, hur allt som förut blifvit yttradt sjönk ned till tomma fraser vid sidan af detta kärnspråk. Jag har sedan tänkt på, att det ej var underligt, att han med en sådan talgäfvande kunde dana sitt folk till hjältar, och dock låg det i hans tal ingen entusiasm, blott en grundfast öfvertygelse.

Hösten 1899 då stämningen mellan boerrepubliken och England tillspetsade sig allt mer och mer, vistades jag i Lourenzo Marquez. Den frågan låg då i hvar mans mun: "Skall han underkasta sig engelsmännens alltjämt stegrade fordringar, eller skall han våga kasta stridshandsken i ansiktet på dem?" Där fanns knappast någon, som ej ansåg Englands handlingssätt vara hänsynslöst, men samtidigt höll man ett motstånd från boernas sida vanvettigt.

Det blef den 9 oktober, aldrig skall jag glömma den sällsamma rörelse, som grep mig, då min värd på aftonen läste upp ett engelskt referat af det tal, presidenten samma dag hållit, och kom till orden: "I have given away my coat, i have given away my trousers, I will not give up my liberty". Min värd lade ned tidningen och vi sågo länge på hvarandra. "Är det alldeles omöjligt, att han kan segra?" frågade jag slutligen. "Ja, såvida ej ett under sker", blef svaret, och mer för sig själf fortfor han: "Denna exempellösa oförskräckhet gör honom nästan värd ett sådant under".

Dagen därpå — Paul Krügers födelsedag och den enda dag på året tant Zanna genom att anlägga yttre ståt hedrade "Hans högvälborenhet," — bröt kriget ut. Jag återvändetämligen snart till Europa och följde härifrån stridens olika skeden. Jag läste, att presidenten lämnade sitt nödställda land och flydde till Europa, och jag måste läsa det många gånger, innan jag fattat det. Hur jag beundrade tant Zanna, som nu ej följde honom, utan blef sittande bland rosorna på sin veranda, vänligt besvarande soldaternas: "Good morning tante Zanna" och färdig att hjälpa alla som kommo i hennes väg, vare sig de voro vänner eller fiender. Jag hoppas, att hon bättre än jag förstod den statskonst, som dref hennes man till en sådan handling. — Jag hade något att säga Paul Krüger och fick tillstånd att besöka honom, då han vistades i Holland.

Kunde ett helt folks kärlek och beundran lindra de olyckor och felslagna förhoppningar, som nu drabbat den gamle, var detta land just rätta platsen för honom. Från det minsta barnet till den äldsta åldring buro de hans namn på sina läppar, och hvar man gick och stod, såg man hans färger och hörde tonerna från hans nationalsång. Också var det första man i Haag gjorde mig uppmärksam på hotellet där han bott, balkongen där han brukade visa sig för dem och gatorna han dagligen passerat. Och detta allt, utan att man visste, det mitt besök i Holland gällde honom.

Han hade vid den tiden hyrt en villa i Helversum och slagit sig ner där med några af sina närmaste släktingar och vänner. Jag kunde ej förebrå honom, att han omgaf sig med lyx och bekvämlighet — byggnaden var så väl med afseende på det yttre som det inre en af de anspråkslösaste i neijden. För egen del disponerade han blott två rum, de andra upptogos af hans följeslagare. Den gamle sökte här inrätta sitt lif på samma enkla sätt som vid Kerkstraat. Han föreföll mig påfallande förändrad och dock skulle jag ej kunna beskrifva hvari denna förändring bestod — kanske låg den blott i min egen syn på honom. Det var ej detta, att han nu var klädd i en mörkgrå, alldeles ny kavajkostym, ej att hans stöflar voro blanka, hans pipa en lång modern med snodd och tofs och ej heller att hans ögonlock genom sjukdom blifvit röda och svullna. Hans lugn var lika oförminskadt, han läste bibeln med samma ifver och hans stämman hade ingen biklang af misstro, men ändå kunde jag ej komma bort från det, att jag stod inför en rakad Simson, en hammarlös Tor.

Till villan hörde en rätt stor, vacker trädgård, och i denna fanns en löfsal, hvars innerväggar voro klädda med tunna bastmattor, liknande dem kaffrerna fläta. Här brukade Paul Krüger vanligen slå sig ned på eftermiddagarne och hans händer ströko då och då öfver dessa mattor, liksom längtade han att känna deras sträffhet mot sin hud och höra det knastrande ljudet från dem. På morgnarna var verandan hans älsklingsplats, och hans svidande ögon liksom sökte en hvilopunkt i rosenhäcken nedanför.

Om min beundran för honom förr varit stor, var min medkänsla nu icke mindre. Jag visste hvad det ville säga att längta efter något, som var mitt och som jag blifvit skild från, och denna känsla byggde upp bron jag rivit ned mellan mig och honom.

Hur tycktes han ej lyssna, då hans sonson och jag talade om Sydafrikas mjuka mörker och stjärnglansen i detta, om solens färgspel med sanden, om blommorna, om ormarne och om weldebeeste, men ej med ett ord blandade han sig i samtalet. Då vi däremot kommo att nämna de i Transvaal boende svenskarne, sade han: "Jag står i outplånlig tacksamhetskuld till ert land för de svenska hjältar, som så ärofullt offrade sitt lif för mitt folks sak. Vill ni framföra denna min hälsning och tack."

"Sedan spartanernas tid känner ej historien en dylik handling af hjältemodig uppoffring som den bragd dessa 50 skandinaver utförde", yttrade någon af de kringstående, och vi började nu ingå i de närmare detaljerna för händelsen. I presidentens arbetsrum fanns en, som jag tror af lera utförd afbildning af denna slaktning. Den föreställer ett klipputsprång, under hvilket högar af boer ligga fallna sida vid sida med engelsmän och öfverst på klippkrönet general Cronje, omgifven af stridsfärdiga boer. Jag försummade alltid att begära förklaring öfver den, men jag trodde, att de fallna skulle föreställa skandinaverna.

Under min vistelse i Holland kom sorgposten, att tant Zanna dött. Den natten kom ej en blund i den gamles ögon, och hans värdinna, som bebodde rummet öfver honom, berättade, att hon hela natten hört honom bedja och läsa. Den nederländske generalkonsuln i Transvaal och hans fru, hvilken senare var en af tants Zannas förtroligaste vänner, kommo nu och hämtade honom öfver till en villa de ägde i Scheveningen. Presidenten yttrade knappast någonting, men det föreföll som skulle han erfara en lindring i att ha dem omkring sig, som personligen kände och älskade den aflidna.

Om några dagar skulle jag återse honom i generalkonsulns hus, och jag satt just i biblioteket och väntade på att han skulle visa sig. Det var söndags förmiddag, gudstjänsten skulle just börja i den närbelägna kyrkan, och en öfverskådlig folkmassa hade samlat sig för att få hälsa presidenten, då han som man hoppades skulle lämna sina rum för att öfvervara predikan. Han hade ej visat sig offentligt och ej mottagit några besök sedan sin hustrus död — det var som skulle han ryggat tillbaka för deltagande från andra än dem som haft någon beröring med henne. Vi trodde knappast, att han ens skulle vilja åhöra en allmän gudstjänst. Jag kunde ej låta bli att tycka synd om dessa människor, som strömmat hit och som skulle få återvända besvikna. Jag visste, att flertalet af dem ej kommit för att frossa i åsynen af en bruten man, utan för att visa den så hårdt prövade att tusenden kände och ledo med honom.

Slutligen trädde han ut till oss. Han var kyrkklädd och stödde sig tungt mot sin värdinna. Jag gick emot honom, hans väldiga hand slöt sig om min, och jag kände, hur den darade, då jag böjde mig ned öfver den.

"En graf 10,000 mil härifrån har du nu att längta till," tänkte jag, och liksom han känt mina ord sade han: "Hon hvilar i sin fosterjord."

Jag tyckte, att jag vek undan, som om jag stött emot något allt för hårdt, och i rummet bléf det dödstyst.

Slutligen vinkade han åt oss, att vi skulle ledsaga honom ut. Han tycktes ha svårt att gå, och hans sonson skyndade fram för att ytterligare stödja.

AXEL KARLFELDT. A. BLOMBERG FOTO.

DEN NYE AKADEMIKERN.

I LEDIGHETEN efter riksarkivarien Odhner har till "en af de aderton" i Svenska akademien kallats den kände och uppburne skalden, amanuensen vid Kungl. biblioteket, bibliotekarien vid Landtbruksakademien *Erik Axel Karlfeldt*. Helt visst kommer detta inval af Fridolins folkkäre sångare i vår vittra areopag att hälsas med ett lika allmänt som för de akademiska invalen tyvärr osedvanligt bifall.

Då det är föga mer än ett år sedan Idun bragte en utförligare studie öfver den nyvordne akademikers skaldskap (se nr 12 för år 1903), inskränka vi oss nu till en hänvisning dit samt en hjärtlig lyckönskan till den välförtjänta utmärkelsen.

I början lade han ej märke till folkhopen, ehuru den var tätt inpå honom, men vid en korsning af vägen stod ett hundratals barn med florbeklädda transvaalsfanor, hvilka de sänkte till marken, då den gamle nalkades, och denna syn grep honom så djupt, att han skakade af snyftningar. Han tycktes nu äfven bli medveten om det tysta innerliga deltagandet från den omgivande folkmassan. Han stannade, såg ut öfver den och lyfte handen liksom till en hälsning samt fortsatte så sin väg till kyrkan.

Man trodde nu, att Paul Krüger skulle så krossas af detta slag, att han ej kunde fortsätta striden mot England, och dagligen fick sekreteraren mottaga massor af förfrågningar från alla land rörande presidentens tillstånd och planer.

"Nej, nej", sade han, då man delgaf honom brefvens innehåll. "Den Allsmäktige har lagt sin hand tungt på mig och för alltid beröfvat mina ögon åsynen af den ene efter den andre af mina barn och barnbarn och nu sist af henne, men ingen enskild sorg får komma mig att glömma, det mitt folk kämpar och blöder för sitt oberoende. "Beharre in Gott" var den hälsning hon från sitt dödsläger sände mig. Jag vill göra så och fortsätta kampen." Han föreföll mig obetvingligt modig och segerviss, då han uttalade dessa ord.

Stackars Paul Krüger, hur bittert måtte det ej ha varit för honom att känna sin bergfasta tro rubbas och se sina förhoppningar i spillror. Ännu värre måtte det ha varit att år efter år nödgas lefva efter detta. Jag vågade ej se honom sedan. Jag visste knappast, om jag

skulle önska, att han hade resignerat i kristlig blidhet, eller att han vore ett rof för bitterhet och hat. Nu känner han hvarken det ena eller det andra och världen har en af sorger hemsökt människa mindre. Ej heller vandra hans tankar öfver många land och vatten till grafven därefter, utan inom kort få hans trötta ben multna vid sidan af henne, som aldrig gled ur hans sinne, och tillsammans få de nu omslutas af och uppgå i den jord, för hvilken de offrat hvad en människa har kärast.

"SYLVIA".

NAMNET läste jag i en antikvarisk bokhandels fönster häromdagen, och ofvan författarnamnet stodo namnen på tre kvinnor, sköna och beundrade i lifstiden alla tre, med hvar och en sitt rika mått af lycka och sorg samt efter döden nästan i oändlighet omskrifna. De tre voro Magdalena Rudenschöld, Sophie Hagman och Emilie Höggvist.

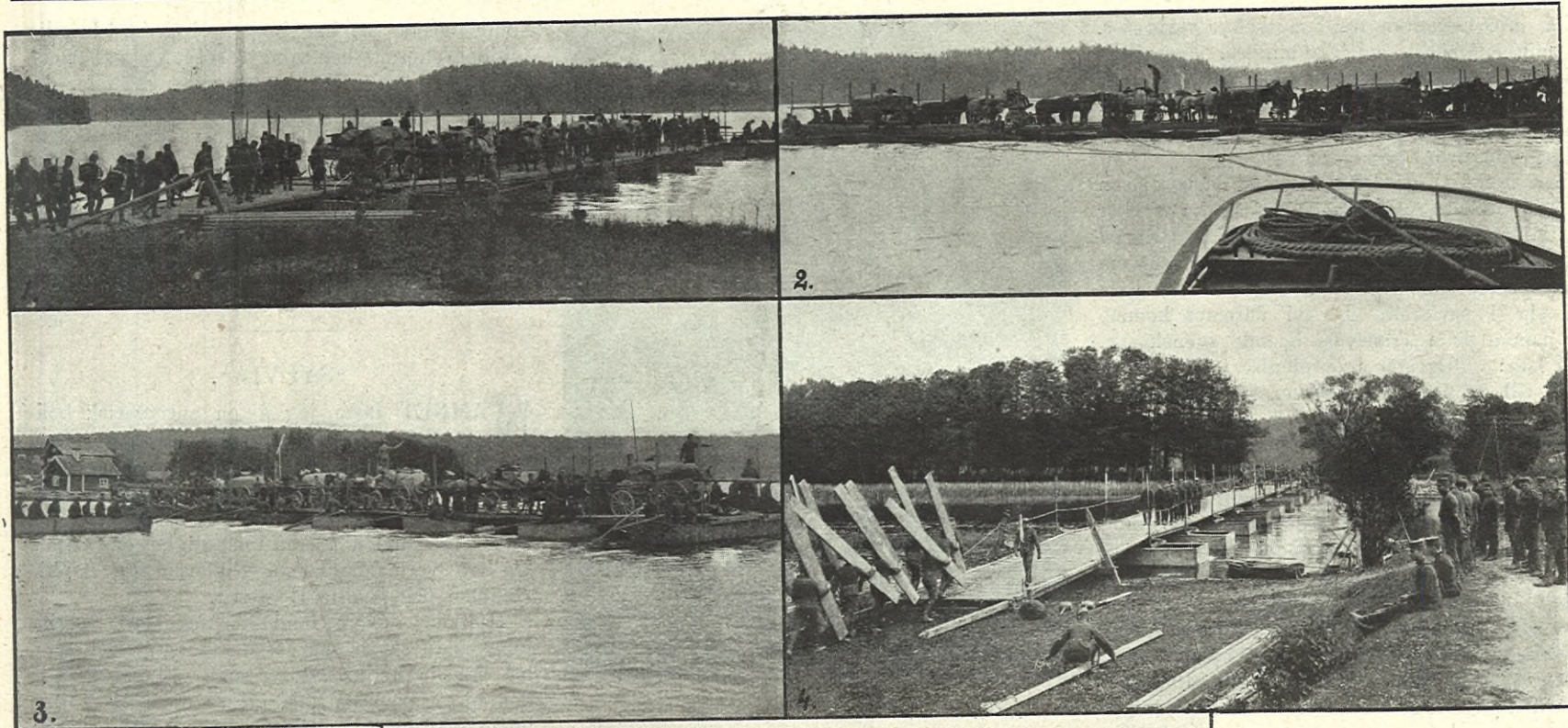
Hvilken i vårt land har icke läst Sylvias fängslade skildringar af dessa tre? Och man må nu ha hvilka åsikter man vill beträffande den historiska romanen, ett är dock visst, den intresserar nästan alltid och har alltid sin trofasta läsekrets.

Uppmärksamgjord på författarinnan Sylvias födelsedag, skyndade jag att få ett samtal med henne och togs emot med ett godmodigt småleende af den åldriga damen, som med sitt ännu svartglänsande hår och sin vakna milda blick ej ser ut att innehafva den respektabla åldern af 75 år. Och dock fyllde hon den 12 dennes jämt tre kvarts sekel. Dotter af med. doktorn, professor C. G. Schönbeck i Lund, föddes nämligen Sara Schönbeck sagda dag, år 1829. Efter sitt giftermål med löjtnant Pfeiffer, började hon redan som ung fru skriva noveller, flere med stoff ur göteborgslifvet, såväl den finare societetens som de breda folklagrens. För en af dessa skildringar vann hon pris. Täflan var egendomlig nog: det skulle vara fyra berättelser, skrifna så att de hvar för sig voro ett afslutadt helt och dock bildande en sammanhängande serie. Sara Pfeiffer grep sig an, gaf firväplingen det lyckligt funna namnet "Ram kring fyra taflor" och vann, som sagdt, det utfästa priset.

Ännu i dag följer "Sylvia" uppmärksam med den nyare litteraturen. Romaner, noveller, tidningsuppsatser, intet är henne främmande. Hon anser bara, att det är för litet sol i allt det nya. Inte hos Selma Lagerlöf dock, som "Sylvia" särskildt älskar. Men hos många

FRU SARA PFEIFFER »SYLVIA». EFTER EN AMATÖRFOTOGRAFI.

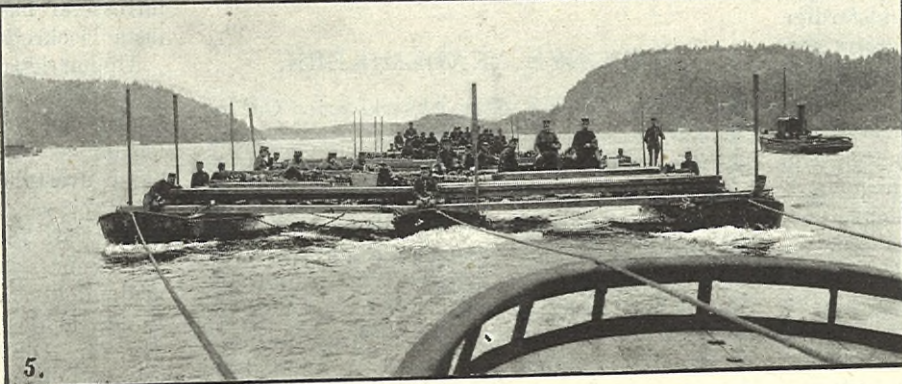

andra. Sylvia tycker, att lifvets skuggor äro många och djupa nog ändå, utan att de behöfva ytterligare skärpas. Hon vill helst ha "slutet godt" i en bok. Och inte fullt så direkt fotografering af lifvet, af människors misstag och synder, utan något af diktens mildrande retouche öfver böckernas blad.

Nu har "Sylvia" nedlagt sin flitiga penna. De många nya författarinnorna ha icke den gamla veteranen att täfla med. Gud vet dock, om någon af de nu levande skrivande damerna — jag undantager naturligtvis ett par stora namn — någonsin skall kunna glädja sig åt en så stor läsekrets som "Sylvia". Ty om hon också aldrig haft en liten estetisk elitklick, som tänkt och grubblat öfver hvarje hennes ord, eller en i blinda beundrande vänkrets, som kritiskt emottagit allt, har hon för visso förstätt att göra sin litterära begåfning älskad hos det stora flertal, som söker ett behagligt tidsfördrif genom läsning, både genom sina småhistorier ur hvardagslifvet och genom de böcker, som breda diktens skimrande slöja kring gamla historiska namn och så gifva dem ett ökad intresse. "Sylvia" lefver i sina minnen och förläter de yngre, om de i sina kritiska monografier glömma hennes namn. Då Levartin skref sin bok om svenska författarinnor, från skaldinnorna på 1700-talet ända till våra dagars Ellen Key, fick icke "Sylvia" komma med. Men hvarför icke som sällskap åt Lea?

På bilden å föregående sida synes Sylvia studera sin tidning — kanske just en berömande eller nedgörande recension af någon af dess litterära granskare. Får någon bannor för onödigt skrifveri, tycker hon nog synd om stackaren, är det beröm, som uttalas, önskar hon ett hjärtligt lycka till och god fortsättning. Men ho vet, om det inte ligger ett smått ironiskt drag kring den uttrycksfulla munnen på henne, som aldrig skref under sitt verkliga namn, utan alltid blygsamt dolde sig under en signatur. Tänk om dock signaturen skulle lefva längre i folkets minne än ett och annat nu vidt och bredt uttrumpetadt namn!

MILA HALLMAN.

FRÅN SVEA INGENIÖRSKÅRS SOMMARÖFNINGAR. 1. INSKEPPNING I VÄLLINGE. 2. BOGSERING PÅ EN 40 METER LÅNG RÖRLIG BRO FRÅN VÄLLINGE TILL EKERÖ BRYGGA. 3. LANDSTIGNING VID EKERÖ. 4. BOGSERING VID TAPPSTRÖM. 5. KOPPLET HEMBOGSETRAS TILL STOCKHOLM FÖRBI KUNGSHATT. LEVERIN & C:O FOTO.

UR DAGSKRÖNIKAN.

J. H. G. FREDHOLM. †. Längre väntadt, men därför ej mindre smärtsamt kom häromdagen budet att ledamoten för Stockholms stad af andra kammaren, civilingeniören Johan Henrik Gotthard Fredholm afgått med döden. Född 1838 genomgick han efter aflagd studentexamen först Tekniska högskolan och kort därefter Konstakademiens byggnadsskola. År 1864 tog han examen som landtmätare och 1866—67 gick han genom Ultuna landbruksinstitut.

J. H. G. FREDHOLM.

Sålunda rustad kastade han sig ut i praktiken. Några år var han förståndare för den stora Palmcrantzka fabriken för tillverkning af kulsprutor och landbruksmaskiner. Under den tiden erfor han behofvet af att komma ut; han sökte och fick det Letterstedtska stipendiet, och från 1877 tillbragte han åtskilliga år ute i Europa och äfven i Amerika. Hemkommen togs han snart i anspråk af det allmänna. 1880—82 var han sekreterare i tullkommittén, 1882—84 i kommittén för landbruksläroverkens organisation. 1884 insatte Stockholms valmän honom för första gången i andra kammaren och de ha sedan dess för hvarje valperiod förnyat förtroendet. Man fick hastigt klart för sig hvilken arbetskraft kammaren vunnit. och redan vid majriksdagen 1887, då striden om tullarna brann som högst, inflyttades han i bevilningsutskottet, där han sedan kämpade för sina åsikter, ända till hans kraft bröts. Bland hans motioner kan man erinra om hans förslag om förbättrad näringsstatistik 1886, om förordning angående statens upphandlings- och entreprenadväsen 1887, hvilken efter vederbörligt kommittéarbete ledde till förordningens utfärdande två år senare, hans 1896 afgifna, uppseendeväckande motion angående sockerbeskattningen, hvilken blef grundläggande för

hela det senare bedrifna riksdagsarbetet i denna fråga, hans förslag om ändrade grunder för statens pensionsväsen m. m. Hans reservation till ett utskottsbetänkande af 1893 med utredning rörande rättvisare grunder för den direkta beskattningen förde honom till ledamotskap af den stora kommunalskattekommittén, i hvilken han arbetade med lif och lust och i hvars betänkande hans principreservation icke utgör den minst värdefulla delen.

EN RASK NITTIOÅRING. Den 22 juli fyller änkefru *Johanna Maria Fredrika Schlör* 90 år. Född i Tyskland, kom hon som 14-årig flicka, år 1828, till Sverige och Stockholm jämte sina föräldrar. Hennes far, sjökapten Ludvid Lorentz, förde skeppet "Oscar" för den stora Stockholmsfirman Tottie & Arvidson. Tio år därefter, år 1838, ingick den 24-åriga Fredrika

äktenskap med sjökapten Jacob Schlör, som för samma firmas räkning förde skeppet "Kronprinsessan". År 1848 förläste kapten Schlör på Atlanten på väg till Amerika med sitt fartyg, och fru Schlör har således i

FRU J. M. F. SCHLÖR.

är varit änka i 56 år, nära nog en hel människoålder. Två barn föddes i makarna Schlörs äktenskap, båda flickor. Den ena, som en tid var anställd hos major Brandt och sedan flyttade till Norge och där gaf massage, afled för fyra år sedan, och den andra, fröken Adolfinna Schlör, nu sextiofemårig, vårdar alltjämt sin gamla mor.

Fru Schlör, som kan berömma sig af att ha haft en utmärkt hälsa, har numera något svårt att flytta sig i följd af värk i höfterna, men är fortfarande vid rätt god vigör och har sitt goda humör i behåll, hvilket hjälpt henne igenom lifvets pröfningar.

A. P.

FRÅN SVEA INGENIÖRSKÅRS SOMMARÖFNINGAR, meddela vi i dagsnumret några intressanta bilder. Den 6 dennes kl. 12 middagen anlände kårens öfningskompani under befäl af löjtnant Bergenstråhle efter 56 kilometers marsch till Vällinge, där en kortare rast gjordes. Af Svea ingenjörskårs 4 kompani under befäl af kapten Lind öfverskeppades sedan truppen, som bestod af 118 man, 27 hästar och 6 fordon på 30 minuter till den 2 kilometer därifrån belägna Ekerö brygga. Hela styrkan öfverskeppades på en gång medels en rörlig bro, 40 meter lång och 6 meter bred. Öfningskompaniet fortsatte sedan marschen, hvars längd för dagen blef 62 kilometer. Dagen därpå slogs en 96 meter lång bro öfver sundet vid Tappström, hvarefter kompaniet åter afmarscherade till Stockholm.

LÄRARE OCH LÄRJUNGAR PÅ GUNNARÖDS SKOLAS 25-ÅRS DAG.

EN 25-ÅRIG PRIVATSKOLA PÅ LANDSBYGDEN.

ATT SKÅNES NATUR är mångartad torde nog numera vara bekant äfven för många af dem, som icke haft tillfälle att besöka detta Sveriges sydligaste landskap. Ringsjön, Skärälid och Odensjön äro namn, som hafva en framstående plats på den skånska turistkartan. Ungefär midt emellan de två förnämnda stälarna, intill den vackra dalgång, där Rönneå slingrar sig fram, ligger Gunnaröds privata elementarskola, som nu i 25 år verkat i det tysta och som den 8 sistlidne juni under talrik tillslutning från f. d. elever och lärare firade sin 25:te avslutningsdag.

I samma mån som järnvägarne tillkommit och stationsområdena vuxit upp, hafva ju också privatskolor uppstått, och i hvarje något så när större sådant samhälle är det numera vanligt att finna en privat skola, men att en sådan skola uppstått och haft en framgångsrik verksamhet på en afsides belägen landt-gård, är mera ovanligt.

Också var det helt à propos, som denna skola blef till. Dess stiftare, doktor Lambert Lindell, hade efter mångåriga universitetsstudier och ett par års vikarie-lande vid statens skolor slagit sig till ro på sin fäderne-gård i Gunnaröd för att där njuta en landtmans lugna lif. Emellertid öfvertalades han af några närboende landtbrukare att gifva deras söner undervisning, och därmed började Gunnaröds skola sin tillvaro. Elevantalet växte och lärjungar från skilda delar af provin- sen strömmade till. Sedan hans dotter börjat sin skolgång, mottogs äfven flickor vid skolan, och de senaste 25 åren har skolan varit samskola.

Skolans hufvudsakliga uppgift är att vara en läroanstalt och ett hem för sådana barn, hvilkas föräldrar antingen af affärsöromål eller sjuklighet äro hindrade från att själfva utöfva en närmare tillsyn vid sina barns undervisning och uppfostran. Äfvenledes pläga förmyndare anförtro sina föräldralösa myndlingar åt den omsorg och omvårdnad, som detta landtliga och sundt belägna hem har att bjuda. Mera begäfvade och försigkomna elever hafva dessutom ofta vid denna skola gjort en tidsvinst i studier, som gjort, att de med vanlig förutgången folkskoleunderbyggnad kunnat absolvera mogenhetsexamen på 4 å 5 år.

De här meddelade fotografierna äro från jubileums- dagen, den ena framställande själfva skolhuset, den andra en grupp af forna och nuvarande elever jämte lärare.

UT. NOVELL FÖR IDUN AF BRITTA MÖRK.

(Forts. från nr 28.)

MEN DEN, som går utom stadens hank och stör och lägger sitt öra lyssnande mot naturens hjärta, han skall höra, hur det brusar och sjunger därinne, hur det skälver af ångest — ty nu rider riddaren Döden omkring på vägar och stigar. Blekt och allvarligt är hans anlete, men manteln är af purpur med stickade bårder i guld och grönt, och vajande gula plymer smycka hans svarta sammetsbrett. På stålgrå springare går färden vild genom skog och dal, öfver hed och mo, öfver berg och backar. Han skonar intet. Han är grym. Men han måste så vara. Han lyder blott den store konun- gens bud. Och den brusande ridten stannar ej, förrän förödelser är fullständig, förrän naturens vida rike liknar en ofantlig kyrkogård.

Nu är det en sådan där dag i november, då allt lif är domnadt, all färg bleknad under dödens isande famntag.

Den gråa dagern faller tung och trött in i rummet, lägger sig öfver alla föremål med något af spindelväf- vens fulhet. Hit med en brasa! Färg och glöd i grå- diset! Det är söndag, och klockornas djupa klang ökar blott den melankoliska stämningen. Men brasan tändes, och sinnet tinar upp vid det vänliga, lugnande sprakandet. Och Erik kommer in, och det blir ord och tankar.

»Ser du hvad jag fått!»

Ingrid visar honom en biljett från K. F. U. K. med en inbjudan att öfvervara ett föredrag på aftonen.

»Nå, ämnar du gå?»

»Nej tack, jag har fått aldeles nog. Jag var en gång på en sådan där tillställning — först ett föredrag öfver jag minns ej hvilket ämne, och efteråt bönemöte. Och som jag tyckte det kunde vara rätt intressant att se hur det gick till på ett sådant »möte», stannade jag öfver. Jag glömmet det aldrig! Att börja med några långsläpiga »Sionstorer», därefter uppträdde den ledande damen — hon såg för resten intelligent ut; hade ej den där »typen» — och föreslog, att vi allesammans skulle böja våra knän! Det började bli hett om öronen på mig, och jag skulle helst af allt velat gå min väg, men som jag satt inkilad i ett hörn långt nere i salen, måste jag hålla god min i elakt spel. Nå, det blef ett skrammel och oväsen med stolar och bänkar, då de trettio å fyratio damer och unga flickor, som voro församlade, reste sig upp och lydde ordres. Och nu hot hon — damen, som ledde det hela — upp sin röst och bad. Det var åtminstone något af värme och ande i hennes ord, men sedan kommo alla de andra — en hel, lång rad, den ena upprepande hvad den andra sagt, jämmerligt och ynkligt. Och somliga lågo och suckade, bådo halfhögt — i afbrutna meningar — och andra snöto sig eller torkade sig i ögonen. Så där ungefär höllo de på väl en halftimme. När vi ändtligen reste oss upp, kände jag blygselns rodnad färga min kind. Jag hade för resten legat så ohyggligt illa hela tiden — bara kommit ned på mitt ena knä — och jag hade haft god lust att skratta, om jag inte funnit det hela så sorgligt, så oskönt. Jag kände äckel vid alltsam- mans.

Hur mycket af andakt fanns väl, tror du, i denna osunda atmosfär, som gasen gjorde ännu mera kväf- vande het — hvar den heliga hänförelsen, entusiasmen hos dessa troende? Jag vet ej hvad det är för en klang i dessa ord, som gör, att jag nästan hatar dem. Är det kanske därför att jag ser, hur den anda, i hvil- ken de lefva och röra sig, är så helt olik Kristi egen? Se på honom — människornas lärare! Gick han in i bönehusen och bad? Nej, ut i öknarna, ut på bergen. Jag vill minnas, att det rätt ofta i evangelierna står att han, sedan folket skingrats, gick bort afsides för att bedja. Och hans: »I skolen ej vara mångordiga såsom hedningarna — när du beder, gå in i din kam-

Förnämsta tvättmedel

äro och förblifva dock vid finare tvätt

HYLINS

Ekonomi-Tvål

och vid gröfre tvätt (byk)

HYLINS

Prima Tvätt-Tvål

mare och stäng din dörr. Ah, detta hans: stäng din dörr! Tycker du ej det är, som om han därmed ville utestänga hvarje det minsta ljud, hvarje fläkt från den yttre världen. Ansikte mot ansikte i envigeskamp med den Ende själf! Och om han någon gång verkligen sätter i fråga andaktsöfningar tillsammans med andra, så får det aldrig öfverstiga det heliga tretalet — »hvar två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag midt ibland dem». Hvad däröfver är, det är af ondo. Men människorna förvrada och förvränga, och när skola de komma därhän, att de fly ut i öknarna, ut på bergen och lära sig finna tystnadens Gud?»

»Jag tror du skulle blifvit en bra präst, Inga lill.»

»Jag skulle åtminstone predikat något annat än hvad vi nu oftast med salvesfulla ord och teatra- liska gester få höra söndag efter söndag, år efter år. Hvarför lefde ej du och jag under hednatiden, Erik. Det fanns mera af helig enfald, mera af eld och hänryckning, flere gudaingifna präster bland våra hed- niska förfäder än i vårt gråa tidevarf, där man samlas i trånga salar, läser långa böner, dricker te och sticker strumpor åt de små svarta negerungarna. Ack, det var ändå en tid! Det fanns styrka och glädje och lust att lefva och mod in i döden! Nu är glädjen gången, och människorna äro blinda för solens och jordens skön- het. —

Minns du Heidenstams härliga dikt »Guds födelse?»

När jag första gången läste den, kände jag kalla kårar utefter ryggen — den där heliga rysningen man erfar, då man står inför något stort, underbart. Och det var något af jubel inom mig — jubel öfver att det är snillet förbehållet att så tolka, hvad som dunkelt och oklart rör sig i ens egen själ. Nu har det för mig nästan blifvit en vana att läsa denna hans dikt hvarje söndag — jag tröttnar aldrig att höra den om och om igen, och jag kan den utantill.

Världen söker en Gud att ära. »Gif mig en Gud, och hvar försakelse skall bli mig till hälsa . . . Jag skall bära sjukdom och ålderdom som ett smycke . . . Jag skall väcka mitt folk som orkanen ett isbelagdt haf». Och när jag hör klockorna ringa som nu, doft och mullrande, är det som hörde jag dödsklämtningen öfver en religion utan lif, som stormklockor, de där viga kyrka och prästerskap till undergång. —

Anden i Kristi lära skall överleva tiden. Det är blott människofunder och människobud, alla af människo-

FURST IWAN MICHAJLOWITSCH OBOLENSKIJ.
FINLANDS NYE GENERALGUVERNÖR.

GUNNARÖDS PRIVATA ELEMENTARSKOLA.

Iduns Redaktion och Expedition

äro sedan den 1 maj flyttade till Drottninggatan 51, 1 tr., hvilket vi bedja besökare och korrespondenter beakta.

händer danade skrank och galler, som skola brista. Och på ruinerna af det gamla, förgångna skall framtidens hvita tempel resa sig.»

»Du höll dock en gång på att bli som en af dem — läsarna. Men det var väl det sundt mänskliga inom dig i förening med en gnista af den gudomligt hvita elden, som räddade dig.»

»Ja, det var då — under min konfirmationstid. Ingen religiös natur kan väl undgå att känna sig starkt dragen till Kristi ädla personlighet. Har man så därtill en religionslärare, som utom ett bildskönt, intelligent ansikte besitter en glänsande talförmåga, ett sätt, som ingen kan emotstå, unga flickor allra minst — så är det färdigt. Han var en fanatiker. Det fanns i hans blick något af jesuitens glödande, förtärande eld. Men han hör i alla fall till de uppriktiga, ädla kristna, och inför en så helgjuten karaktär som hans böjer jag mig med aktning, han må nu bära prästkappa eller ej. Men tänk dig, Erik, det finns de af den gode herdens hjord, som hålla sig för goda att numera hälsa på mig. Å, man är ju fritänkare, hör inte till det fårahuset. Rödt kunna de nu inte tåla. Svart, svart och grått måste allt vara.»

»Och rödt är nu en gång din älsklingsfärg?»

»Ja — jag ser något härligt, lysande skönt flamma för min syn, hvar gång jag hör det ordet. Rödt, rödt! — det är livets och blodets färg.»

»Men hvitt är också vackert — och synnerligen klädsamt för unga flickor.»

»Ja, hvitt är mycket vackert. Rödt och hvitt gör en utmärkt effekt tillsammans.»

De skratta båda och Erik tillägger:

»Som jag nu ser dig, liflig och hänförd, tänker jag, att du hör till dem, som måste ha något att djupt gräma sig öfver för att blifva vaken, klarnad — en tanke, en idé att lefva för.»

»Eller en stor sorg, som rycker dem utom sig själfva.»

XV.

Stormen kom, och ruin och undergång stodo för dörren, men vännen trädde emellan, och slaget träffade därför ej med dräpanets kraft. Men det var hårdt nog ändå. Det blef att draga in på allt, spara och spara i det oändliga, vända på slanten tio gånger, innan den gafs ut. —

När den bleka nöden gläntar på dörren och säger: »Jag blir hädanefter din dagliga gäst» — då vrida sig händerna i stum förtviflan, och gången, som varit spänstig och lätt, blir släpande trög och tung, och blicken hakar sig fast vid alla de gamla välkända föremålen med ångest. »Öfvergif oss icke, öfvergif oss

icke,» säger den. »Låt oss hålla ut tillsammans det stycke väg som är kvar.»

Och man smeker det slitna, urblekta möbelyget, och det är en dyrbarare än präktigaste brokad, och de nötta, skamflåde möblerna dammas och putsas med len och varlig hand, och man tager blommor och grönt, hela fång, och bär in i rummen och släpper in sol, sol — att det blir så mycket af feststämning som möjligt i det gamla hemmet, där förfallet lurar i vråarna. Nu må solen lysa fritt — det är ej längre fara att färgerna skola blekna och glansen bli borta. Det är så gammalt allt, slitet, utlevadt. Låt det dö i solen!

— — —

Ingrid går omkring och pysslar om de båda gamla. Hon är hemmets ro, hemmets goda tomte. Domningens dvala är icke mera öfver henne, hon arbetar åter. Men det är sordin öfver hela hennes väsen.

Och åter griper hon till pennan och skrifer, skrifer för pengar och bröd. Men det är icke detsamma som att blott på lek, när man har lust, kasta ned sina tankar på blanka pappersblad. Nu sitter hon uppe natt efter natt, antingen hon är inspirerad eller ej, och låter orden hopa sig till högar af manuskript. Men hon känner ingen glädje — det synes henne färglöst, dödt allt. Hon föraktar sig själf. — —

Åter är det natt. Lampan brinner och stadens alla gator och torg sofva. Pennan raspar, och de hvita arken äro snart fullskrifna. Med en trött suck viker hon ihop de båda skisserna, lägger dem i ett stort kuvert, skrifer utanskriften och förseglar brevet. Så, nu kan det få gå med morgonposten! Och hon får tjugufem kronor i honorar. — —

Hon lutar pannan mot handen — det känns så tomt därinne, det är som funnes det ej en enda tanke kvar. Hon är så trött på detta jäktande nattarbete, denna hetsjakt för några fattiga sedlars skull. Det är något förnedrande i detta.

Klockan slår half två. Alltjämt sitter hon kvar vid skrifbordet, i samma ställning. Och tystnaden är stor och djup.

(Forts.)

FRÅN IDUNS LÄSEKRETS.

MED FÖRVÅNING har Iduns Berlinkorrespondent i Iduns nummer af den 7 juli läst en insändare af en "Svenska", som menar sig bemöta den af mig i ett af mina resebref i förbigående gjorda anmärkningen att "den högre flickskolan hade många representanter från olika land med på kongressen, men Sverige, som ingalunda saknar förmågor på detta område, trädde något i bakgrunden."

Insändaren vill vederlägga mitt uttalande genom att uppräknade de föredrag (och uppräknningen är alldeles riktig), som af svenska kvinnor höllos vid kongressen, men i själfva verket *bestyrker* hon det. Man behöfver ju ej mera än läsa titlarna på föredragen för att se, att de ej röra *vår högre flickskoleundervisning*. Sverige var godt representeradt i många branscher. Det erkännandet fick det äfven från utländskt håll. Men — jag upprepar det ännu en gång, och med starkare ord än jag förut använt, att på den högre kvinnobildnings område var vårt land icke alls representeradt. Det var i första sektionen, som "Frauenbildung" hade fått sin plats. På måndagen, ingen svensk talarinna. Tisdagen, ingen. Onsdagen, ingen. Torsdagen höll professorskan Retzius sitt föredrag "Zur Frage der Arbeitshygiene in der Schule", hvilket ju ej kan sägas direkt beröra vår högre kvinnobildning eller dess ställning i vårt land. Fredag, intet svenskt föredrag. Lördag, intet.

För undertecknad såsom svensk lärarinna var det mycket intressant att lyssna till de olika referaten från främmande länder, men det var onekligen en smula trist att intet blef sagt inför denna stora publik om vårt lands utmärkta undervisningsväsen. Det berodde dock mera på ett ogunstigt öde än på anordningarna, ity att fru Bååth-Holmberg och fröken Anna Daniels-son, som blifvit utseddade att hålla föredrag, den förra om "Volkshochschulen für Frauen in Schweden", den senare om "die höhere Mädchenbildung in Schweden", båda två blefvo förhindrade att komma.

J. W.

TEATER OCH MUSIK.

DJURGÅRDSTEATERN bjuder i dessa dagar på en enklare sommarrätt, ett lustspel i tre akter benämndt "En belägrad ånka", enligt matsedeln från franskt kök. men med den Bosniska afredningen märkbart framträdande. Lucullus må veta, att man då icke får gå till bords med några gourmetpretentioner, men kommer man med en vanlig kungl. svensk bondmage — och sådana tycks det vara godt om i Stockholm för närvarande — behöfver man nog icke befara indigestion och kan till och med lämna sin plats med några belättna smackingar. Nog tycka dock vi för vår del, att fru Emma Meissners debut på talscenen kunde ha förlagts till en något pikantare menu. Som det nu är, verkar hon likvisst ett korn cayenne i den öfriga kalopsen. Tillönskande alla teaterhungliga en smaklig måltid, våga vi emellertid nära en stilla förhoppning, att den snälle direktören, som nyss lär ha hemkommit från en inbringande affärsresa, i sin kappsäck gömmer på en eller annan efter rätt af något högre kulinariskt märke.

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR

VECKAN 24—30 Juli 1904.

Söndag: Afredd buljong med stekta palsternaackor; fiskfärs med kräftsås; stekta kycklingar med grönsalad; jordgubbar med vispad grädde.

Måndag: Gratin på buljongskött; krusbärskräm med mjölk.

Tisdag: Stekt gödkalflever med potatis; rabarberpaj med vispad grädde.

Onsdag: Bräckt skinka med stufvade sockerärter; filbunke.

Torsdag: Grönsoppa; pösmunkar med sylt.

Fredag: Surstek med gurka och lingon; smultron med mjölk.

Lördag: Kokt sik med skiradt smör och potatis; rismjölspudding.

RECEPT:

Gratin på buljongskött (f. 6 pers.). ½ kg buljongskött, 1 rödlök, 3 msk. smör (60 gr.), 2 kkp. buljong, salt, hvitpeppar.

Potatismos: 1 lit. potatis, 1 kkp. mjölk, 2 msk. smör (40 gr.), salt, socker, 2 msk. stötta skorpor, 1 msk. rifven ost.

Till fatet eller formen: ½ msk. smör (10 gr.).

Beredning: Köttet hackas groft. Löken skalas, hackas fint och brynes i smöret tillsammans med köttet, hvarefter buljongen och kryddorna tillsätts. Potatisen räskalas, kokas i vatten och pressas genom purépress eller mosas sönder med en gaffel. Mjölken kokas upp och tillsättes jämte 1 msk. af det

kalla smöret samt kryddorna; och moset arbetas med en gaffel, tills det liknar skum.

Ett elfast fat eller en pajform smörjes med smör, köttet lägges och där ovanpå potatismoset. Anrättningen öfverströs med de stötta skorporna och den rifna osten samt beläggas med resten af smöret, fördeladt i flockar.

Anrättningen insättes i ugnen och uttages när den fått en vacker gulbrun färg.

Den serveras med skiradt smör eller steksås.

Krusbärskräm (f. 6 pers.). 1 lit. färska — eller 6 del. konserverade krusbär, ½ lit. vatten, 2 kkp. krossocker, 1 ½ msk. potatismjöl.

Beredning: Krusbären snoppas, sköljas och få afrinna. Af sockret och vattnet kokas en tunn klar lag. Krusbären läggas och få koka till de äro mjuka, då krämen afredes med det i litet kallt vatten eller franskt vin utrörda potatismjölet och får ett godt uppkok. Krämen afsmakas och omröres då och då, tills den är kall, då den upphålles i karott eller geléskål.

Stekt gödkalflever (f. 6 pers.). 1 ¼ kg. gödkalflever, ½ kg. späck, 2 tsk. salt, ¼ tsk. hvitpeppar, 1 maghinna, 2 msk. smör (40 gr.), 4 kkp. gräddmjölk.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, lefversås, 1 msk. rifven mesost, 1 del. tjock grädde, salt, socker.

Beredning: Lefvern får ligga i friskt vatten ¼ tim., den sköljes därefter väl och torkas med en kött-handuk. Späcket skäres i fina strimlor, dessa rullas i kryddorna och härmed späckas lefvern i täta, jämna rader. Den inlägges i maghinnan, som hopfästes med vispkvistar eller hopsys omkring lefvern. Den brynes därefter i

smöret, spådes med gräddmjölken, litet i sänder och får steka, med tätt slutet lock, 1 ½—2 tim.

Då lefvern är stekt, borttages maghinnan och lefvern skäres i tunna skifvor samt upplägges på karott.

Lefversåsen vispas kraftigt. Smör och mjöl sammanfråsas, lefversåsen tillsättes litet i sänder, och såsen får koka 10 min., hvarefter mesosten och grädden tillsätts och såsen får ett uppkok samt afsmakas och hålles öfver lefvern.

Stufvade sockerärter (f. 6 pers.). 3 lit. sockerärter, 1 lit. vatten, ½ msk. salt, 2 msk. smör (40 gr.), 1 msk. mjöl, 2 msk. hackad persilja, 1 tsk. socker.

Beredning: Ärtskidorna rensas, sköljas och påsätts i kokande saltadt vatten. När de kokat upp, tillsättes 1 msk. af smöret, hvarefter ärterna få koka, tills de äro riktigt mjuka. De upplägges då med hälslef i ett fat. Resten af smöret fräses med mjölet, ärtspadet tillsättes litet i sänder, och såsen får koka 10 min. Därefter lägges ärtskidorna, och stufningen afsmakas med salt och socker.

Pösmunkar (f. 6 pers.). 16 msk. gräddmjölk, 80 gr. smör, 1 msk. socker, 160 gr. hvetemjöl, 30 gr. potatismjöl, 6 ägg.

Beredning: Mjöl, smör och socker får koka upp, mjölet ivispas varsamt under full kokning och massan får koka tills den släpper pannan. En äggula tillsättes genast och då smeten afvalnat de öfriga. Sist iröres de till hårdt skum slagna ägghvitorna. De kunna kokas i flottyr eller och gräddas de i munkpanna ovanpå spisen, då de vändas med gaffel, när de äro bruna på den undre sidan. De beströs med socker genast de äro färdiga. Serveras med sylt eller kompott.

Surstek (f. 12 pers.). 3 kg. innanlår af ox, 2 msk. salt, 2 tsk. stött hvitpeppar, ½ tsk. stötta nejlikor.

Till lagen: 2 ½ del. god spritättika, 2 ½ lit. godt svagdricka, 2 del. strösocker, ½ msk. kryddpepparkorn, 3 lagerblad, 2 små rödlökar. (1 ½ hg. späck).

Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.), ½ msk. salt, 1 ½ lit. kokande vatten, 1 msk. soja.

Sås: 2 msk. smör, 3 msk. mjöl, köttjus, 1 del. tjock grädde, salt, socker.

Beredning: Köttet tvättas med en duk, doppad i kallt vatten, bultas väl med köttklubba och ingnides med en blandning af saltet och de stötta kryddorna. Det nedlägges i en lag af ättikan, drickat, sockret, de hela kryddorna och de skalade samt klufna lökarna, allt väl sammanblandadt. Köttet får ligga häri 6—8 dagar och bör ofta vändas. Det upptages, afsköljes väl och torkas med en kött-handduk samt späckas, om så önskas, med 1 ½ hg. späck.

Smöret brynes i stekgryta, steken lägges och brynes vackert på alla sidor hvarefter den saltas och vattnet, tillsatt med sojan, påspådes litet i sänder. Steken får därefter färdigsteka med tätt slutet lock omkr. 4 tim. Den bör vändas (med 2 träskedar) några gånger under stekningen och ofta ösas öfver.

Köttjusen silas och allt det feta bortskummas noga. Smör och mjöl sammanfråsas, köttjusen tillsätts litet i sänder, hvarefter såsen får koka, under flitig rörning i 10 min. Grädden ihålles och såsen får ett uppkok samt afsmakas med kryddorna.

Kokt sik (f. 6 pers.). 1 ½—2 kg. sik, 9 msk. salt, 2 tsk. ättika, 2 ½ lit. vatten.

Sås: 1 ½ hg. skiradt smör, saften af 1 citron.

Till garnering: 3 msk. hackad persilja.

Beredning: Fisken fjällas, öppnas, urtages och sköljes väl samt torkas med en fiskhandduk och ingnides med saltet och ättikan. Den nedlägges med ryggen upp i ljumt vatten och får hastigt koka upp, hvarefter fiskkitteln drages åt sidan, och fisken får sakta koka, tills den är färdig eller omkr. 20 min.

Den upplägges genast på varmt serveringsfat och beströs med den rensade, sköljda och fint hackade persiljan. Smöret skiras, blandas med citronsaften och serveras i särskild såsskål.

Rismjölspudding (f. 6 pers.). 1 lit. gräddmjölk, 1 hg. rismjöl, 5 ägg, 6—8 bittermandlar, 1 ½ msk. strösocker.

Till formen: 1 ½ kkp. strösocker, 2 msk. kokande vatten.

Beredning: Sockret brynes lätt i tackjärnspanna, det kokande vattnet tillsättes och härmed beklädes en bleckform.

Mjölken kokas upp, rismjölet ivispas och gröten får, under flitig rörning åt botten, koka 10 min., hvarefter den hålles upp att kallna. De uppvispade äggen, den skällade och rifna mandeln samt sockret tillsättes. Massan hålles i den beklädda formen, ett lock pålägges eller och öfverbindes formen med ett smörbestruket papper, och puddingen gräddas i vattenbad, i ugn omkr. 1 tim.

Den uppstjälpes och serveras varm.